

Svet
Evropske unije

Bruselj, 5. maj 2022
(OR. en)

8781/22

COH 36
ENV 395
COMPET 293
SAN 245
EDUC 143
EMPL 155
RECH 218
TRANS 264
AGRI 174
POLCOM 28
RELEX 586
POSEIDOM 1
POSEICAN 1
POSEIMA 1

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	5. maj 2022
Prejemnik:	Generalni sekretariat Sveta
Št. dok. Kom.:	COM(2022) 198 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Postavljanje ljudi na prvo mesto, zagotavljanje trajnostne in vključujoče rasti, izkoriščanje potenciala v najbolj oddaljenih regijah EU

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 198 final.

Priloga: COM(2022) 198 final

Strasbourg, 3.5.2022
COM(2022) 198 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Postavljanje ljudi na prvo mesto, zagotavljanje trajnostne in vključujoče rasti,
izkoriščanje potenciala v najbolj oddaljenih regijah EU**

{SWD(2022) 133 final} - {SWD(2022) 134 final}

UVOD

Pet milijonov državljanov EU živi v najbolj oddaljenih delih Unije, tj. v najbolj oddaljenih regijah: na Guadeloupu, v Francoski Gvajani, na Martiniku, Mayottu, Reunionu in Saint-Martinu (Francija), na Azorih in Madeiri (Portugalska) ter na Kanarskih otokih (Španija). Ti so sestavni del EU, ki se strateško nahajajo v Atlantskem oceanu, Karibskem bazenu, Južni Ameriki in Indijskem oceanu.

Najbolj oddaljene regije imajo pomembne prednosti: mlado prebivalstvo, obsežne pomorske ekonomske cone, edinstveno biotsko raznovrstnost, bogate obnovljive vire energije, lokacijo in podnebje, primerna za vesoljske znanosti, dejavnosti na področju astrofizike ter pomembno vesoljsko infrastrukturo. Rast realnega BDP na prebivalca v nekaterih od teh regij prehitava povprečje EU¹. Z ustreznimi razvojnimi strategijami, reformami in naložbami se lahko vrzel v primerjavi s preostalo EU tako v prihodnosti zmanjša. Poleg tega te regije predstavljajo postojanke Evropske unije po vsem svetu s potencialom za okrepitev sodelovanja in odnosov z njihovimi okoliškimi državami in ozemlji.

Najbolj oddaljene regije se obenem srečujejo s stalnimi ovirami za svoj razvoj, ki se priznavajo v členu 349 Pogodbe o delovanju Evropske unije. V Pogodbi so določeni posebni ukrepi za podporo najbolj oddaljenim regijam, vključno s prilagojeno uporabo prava EU v teh regijah in dostopom do programov EU.

Čeprav se te regije med seboj precej razlikujejo, so jim skupne nekatere posebnosti, kot so oddaljenost, otoška lega², majhnost (v večini primerov), ranljivost za podnebne spremembe in gospodarstva, ki so odvisna od nekaj sektorjev, skupaj z visokimi stopnjami brezposelnosti in bruto domačim proizvodom (BDP), ki je znatno pod povprečjem EU in nacionalnimi povprečji³. Mayotte ima najnižji BDP na prebivalca v EU (30 %) in najvišjo stopnjo brezposelnosti (27,8 %) ⁴. Več teh regij se je v zadnjih dveh desetletjih srečevalo s pomanjkanjem konvergence s preostalo EU⁵ in so zdaj še posebej izpostavljene kombinaciji visokih cen energije in preteči prehranski krizi, ki je posledica ruske invazije na Ukrajino.

Da bi nekatere najbolj oddaljene regije uresničile svoj potencial, morajo še vedno obravnavati osnovne potrebe, ki so ključne za kakovost življenja in doseganje ciljev trajnostnega razvoja⁶, kot je dostop do vode, izobraževanja, zdravstvenega varstva ali prevoza. Ključno vlogo bodo imeli tudi demografski dejavniki: ker naj bi se do leta 2100 prebivalstvo na Mayottu potrojilo, v Francoski Gvajani pa podvojilo, se bodo te potrebe gotovo ustrezno povečale⁷. Nekatere regije, kot so Kanarski otoki, Francoska Gvajana, Mayotte in Saint-Martin, so prav tako pod

¹ Izračuni GD REGIO o rasti realnega BDP na prebivalca v obdobju 2000–2019: Guadeloupe, Martinik, Reunion, Mayotte in Azori beležijo rast realnega BDP na prebivalca, ki prehitava povprečje EU v višini 1,2 % ([kohezijsko poročilo za leto 2022](#), [ec.europa.eu](#), [dodati povezavo na poročilo](#)).

² Vse najbolj oddaljene regije so otoki ali otočja, razen Francoske Gvajane, ki leži v Južni Ameriki.

³ Eurostat, oznaka: [nama_10r2gdp](#). Leta 2020 je BDP po pariteti kupne moči v primerjavi s povprečjem EU znašal od 30 % povprečja EU na Mayottu (najnižji v EU) do 76 %. Med letoma 2010 in 2020 se je BDP v primerjavi s povprečjem EU na Kanarskih otokih zmanjšal s 83 % na 62 %, na Azorih s 75 % na 67 %, na Madeiri pa z 81 % na 69 %.

⁴ Eurostat, oznaka: [LFST_R_LFU3RT](#). Poleg tega so stopnje brezposelnosti mladih med najvišjimi na Gvadeloupu (41,5 %), Mayottu (55,4 %) in Martiniku (38,3 %).

⁵ Eurostat, oznaka: [nama_10r_2gdp](#), primerjava BDP v letih 2000 in 2020.

⁶ Zlasti ciljev „odprava revščine“, „zdravje in dobro počutje“, „kakovostno izobraževanje“, „enakost spolov“, „čista voda in sanitarna ureditev“, „cеноvno dostopna in čista energija“, „dostojno delo in gospodarska rast“, „zmanjšanje neenakosti“ in „podnebni ukrepi“.

⁷ Eurostat, oznaka: [proj_19rp3](#). Število prebivalcev na Mayottu naj bi se z 279 000 leta 2020 povečalo na 782 000 leta 2100. Število prebivalcev v Gvajani naj bi se z 289 000 leta 2020 povečalo na 591 000 leta 2100.

precejšnjim pritiskom zaradi nezakonitih migracij. Po drugi strani naj bi se v istem obdobju število prebivalcev v nekaterih najbolj oddaljenih regijah znatno zmanjšalo⁸ zaradi izseljevanja mladih, ki iščejo priložnosti.

V tem sporočilu so predstavljene prednostne naloge za ukrepanje EU v zvezi s temi regijami in zanje. Po krizi zaradi COVID-19 si EU prizadeva, da bi ljudi v tej regiji najprej usmerila na pot trajnostnega razvoja in rasti. To mora temeljiti na zelenem in digitalnem prehodu kot dejavnikih za povezano, odporno in vključujočo družbeno preobrazbo, gospodarsko diverzifikacijo in ustvarjanje delovnih mest, pri čemer je treba obravnavati potrebe ljudi. Sporočilo temelji na izvajanju strateškega partnerstva s temi regijami iz leta 2017⁹, ki je bilo predstavljeno v poročilu Evropskemu parlamentu in Svetu za leto 2020¹⁰.

Posebnosti najbolj oddaljenih regij se upoštevajo v posebni zakonodaji, skladih in programih EU. Komisija se je zavezala, da bo še naprej vključevala posebnosti teh regij v zakonodajo in politike EU, da bi spodbudila njihov razvoj s prilagojenimi in lokalnimi pristopi. V tem sporočilu so predstavljene predlagane pobude Komisije, ki dopolnjujejo in podpirajo regionalne in nacionalne ukrepe. Komisija bo zlasti okrepila dialog s temi regijami, zagotovila prilagojeno podporo in pomagala izboljšati upravno zmogljivost, da bodo lahko v celoti izkoristile politike EU in svoj potencial.

Čeprav EU ključno prispeva k sprostitvi potenciala rasti najbolj oddaljenih regij, sta njihova blaginja in razvoj v osnovi odvisna od odločitev in ukrepov regij samih in njihovih držav članic. Njihova naloga je, da oblikujejo in izvajajo razvojne strategije, prilagojene posamezni regiji, določijo prave prednostne naloge in v celoti izkoristijo možnosti financiranja, ki jih zagotavljajo evropski instrumenti. Take strategije morajo predvideti potrebe državljanov in se nanje odzvati, obravnavati ovire za rast, izkoriščati sredstva, diverzificirati gospodarstvo, povečati samooskrbo, razširiti trgovinske povezave, razvijati znanja in spretnosti ter ustvarjati delovna mesta.

Zato sporočilo, v katerem je sicer navedenih več pobud, ki naj bi bile razvite na ravni EU, spodbuja ukrepanje teh regij in njihovih držav članic, na primer za obravnavanje njihovih posebnosti v medsektorskih politikah in instrumentih, vključno z mehanizmom za okrevanje in odpornost (RRF)¹¹ in skladi kohezijske politike¹², ter horizontalnih orodjih, kot je Instrument za tehnično podporo (TSI)¹³. V sporočilu je predlagano tudi, da se tem regijam nameni posebna pozornost pri ustreznih ukrepih za doseganje ciljev na ravni EU, na primer v okviru evropskega stebra socialnih pravic¹⁴ in podnebnih ukrepov.

V tem sporočilu so upoštevani prispevki z javnega posvetovanja, ki je potekalo od julija do novembra 2021¹⁵, štirih ciljno usmerjenih srečanj z najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi državami članicami, dvostranskih srečanj z upravami najbolj oddaljenih regij, izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz novembra 2021¹⁶, dokument o skupnem stališču držav

⁸ Eurostat, oznaka: [proj_19rp3](#). Madeira, Azori, Martinik in Guadeloupe.

⁹ COM(2017) 623 final.

¹⁰ COM(2020) 104 final.

¹¹ [Mehanizem za okrevanje in odpornost \(ec.europa.eu\)](#); Uredba (EU) 2021/241.

¹² Uredba (EU) 2021/1058; Uredba (EU) 2021/1057.

¹³ Uredba (EU) 2021/240.

¹⁴ [Evropski steber socialnih pravic \(ec.europa.eu\)](#).

¹⁵ [Najbolj oddaljene regije – posodobitev strateškega partnerstva Komisije s temi regijami \(ec.europa.eu\)](#).

¹⁶ CPRUP – Conférence des Présidents des Régions ultrapériphériques, [izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz novembra 2021 \(ec.europa.eu\)](#); [Priloga k izjavi konference predsednikov najbolj oddaljenih regij \(ec.europa.eu\)](#).

članic in najbolj oddaljenih regij iz januarja 2022¹⁷, resolucija Evropskega parlamenta¹⁸, študija o vplivu pandemije na te regije¹⁹ ter mnenji Odbora regij (OR) in Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO)²⁰. Temelji tudi na predlogih, ki izhajajo iz Konference o prihodnosti Evrope.

1. ODZIV NA PANDEMIJO COVID-19 IN KRIZO

Kriza zaradi COVID-19 je najbolj oddaljene regije še posebej prizadela. Na Kanarskih otokih se je stopnja brezposelnosti mladih močno povečala, in sicer s 35,4 % leta 2019 na 57,7 % leta 2020²¹. Na Saint-Martinu se je število iskalcev zaposlitve do konca leta 2020 v primerjavi z letom prej povečalo za več kot 16 %. Med letoma 2019 in 2020 se je BDP na Kanarskih otokih zmanjšal za 11 % in na Madeiri za 7 %, medtem ko se je v Španiji zmanjšal za 7 %, na Portugalskem pa za 3 %²². Najbolj oddaljene regije so prizadele tudi motnje v dobavni verigi. V teh razmerah so bile zadevne države članice v okviru evropskega semestra 2020 pozvane, naj si prizadevajo za ciljno usmerjene politike v teh regijah, da bi se zmanjšalo tveganje poglobljanja razlik²³.

Komisija je uvedla ukrepe za pomoč pri blaženju posledic pandemije. Naložbeni pobudi v odziv na koronavirus CRII in CRII+²⁴ sta sklade kohezijske politike usmerili v podporo zdravstvenemu sektorju, zaposlovanju, delu na daljavo in šolanju na daljavo. Začasni okvir za ukrepe državne pomoči zaradi COVID-19²⁵ je omogočil ukrepe za podporo podjetjem (zlasti malim in srednjim podjetjem) in ohranjanje delovnih mest v najbolj oddaljenih regijah, pri čemer so bili nekateri sofinancirani iz pomoči pri okrevanju za kohezijo (REACT-EU)²⁶. Komisija je na primer odobrila več kot 20 shem pomoči za ohranitev delovnih mest in podjetij na Azorih in Madeiri. Prav tako REACT-EU zagotavlja namenski znesek za najbolj oddaljene regije v višini 146 milijonov EUR poleg deleža sredstev njihovih držav članic. Skoraj tretjina sredstev REACT-EU za Francijo je bila na primer dodeljena njenim najbolj oddaljenim regijam (1,2 milijarde EUR od 3,9 milijarde EUR) za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu (npr. brezžično lokalno omrežje na Guadeloupu) ter infrastrukturi (npr. nove šole v Francoski Gvajani). Mehanizem za okrevanje in odpornost je kot osrednji del instrumenta NextGenerationEU²⁷ namenjen povečanju odpornosti držav članic ter podpori zelenemu in digitalnemu prehodu. Ustrezni nacionalni načrti za okrevanje in odpornost vključujejo naložbe v njihovih najbolj oddaljenih regijah v širokopasovne povezave, čisto energijo in promet, prenavo stavb, dostop do trga dela, izobraževanje in usposabljanje, digitalizacijo, socialna stanovanja,

¹⁷ [Dokument o skupnem stališču držav članic in najbolj oddaljenih regij iz januarja 2022 \(oultre-mer.gouv.fr\)](#).

¹⁸ Resolucija Evropskega parlamenta (2020/2120(INI)).

¹⁹ [Študija o vplivu COVID-19 na najbolj oddaljene regije – končno poročilo, oktober 2021](#).

²⁰ Mnenje Odbora regij (CDR 3319/2020); mnenje EESO (ECO/567).

²¹ Podatki se nanašajo na primerjavo med 39četrtem četrtletjem 2019 in četrtim četrtletjem 2020.

²² Eurostat, oznaka: [nama_10r_2gdp](#). Standard kupne moči (SKM) na prebivalca v % povprečja EU27 (od leta 2020).

²³ Priporočila Sveta: nacionalni reformni programi Francije (8429/20), Španije (8428/20) in Portugalske (8441/20) za leto 2020.

²⁴ Uredba (EU) 2020/460; Uredba (EU) 2020/558.

²⁵ [Politika varstva konkurence – začasni okvir za ukrepe državne pomoči zaradi COVID-19 \(ec.europa.eu\)](#). Sporočilo Komisije z naslovom Začasni okvir za ukrepe državne pomoči v podporo gospodarstvu ob izbruhu COVID-19 (UL C 91I, 20.3.2020, str. 1), kakor je bilo spremenjeno s sporočili Komisije C(2020) 2215 (UL C 112I, 4.4.2020, str. 1), C(2020) 3156 (UL C 164, 13.5.2020, str. 3), C(2020) 4509 (UL C 218, 2.7.2020, str. 3), C(2020) 7127 (UL C 340I, 13.10.2020, str. 1), C(2021) 564 (UL C 34, 1.2.2021, str. 6) in C(2021) 8442 (UL C 473, 24.11.2021, str. 1).

²⁶ Uredba (EU) 2020/2221.

²⁷ Uredba Sveta (EU) 2020/2094.

prilagajanje podnebnim spremembah ter preprečevanje nesreč in odpornost nanje. Portugalski načrt izrecno namenja sredstva podnebnemu in digitalnemu prehodu na Azorih in Madeiri.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- obravnavajo potrebe najbolj oddaljenih regij ter izboljšajo njihovo odpornost v vseh sektorjih in dobavnih verigah, zlasti pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost ter programov kohezijske politike; v največji možni meri uporabijo sredstva REACT-EU za najbolj oddaljene regije in pospešijo izvajanje.

Komisija bo:

- v zadevnih poročilih o državah v okviru procesa evropskega semestra posebno pozornost namenila najbolj oddaljenim regijam na področju različnih politik;
- upošteva odpornost dobavnih verig v najbolj oddaljenih regijah²⁸ z ustrezno pripravljenostjo na krize in njihovim upravljanjem v okviru instrumenta enotnega trga za izredne razmere.

2. TRAJNOSTNA IN VKLJUČUJOČA OKREVANJE IN RAST

Za nadaljevanje okrevanja Evrope in zaradi velike negotovosti, ki jo je povzročila invazija Rusije na Ukrajino v začetku leta 2022, je treba strategije za okrevanje in rast prilagoditi posamezni najbolj oddaljeni regiji, da bi se izpolnile posebne potrebe prebivalstva (poglavje 2.1), podprli najbolj prizadeti sektorji ter diverzificiralo in posodobilo gospodarstvo z opiranjem na sredstva (poglavje 2.2), podprtim z zelenim in digitalnim prehodom (poglavje 2.3).

2.1 POSTAVITI LJUDI NA PRVO MESTO: POŠTENE IN PRAVIČNE PRILOŽNOSTI ZA VSE

Najbolj oddaljene regije se glede na povprečje EU srečujejo z najvišjimi stopnjami revščine, nepismenosti, brezposelnosti, mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (NEET), in najnižjimi stopnjami izobrazbe. Številni v nekaterih od teh regij nimajo dostopa do čiste vode, dostojnih stanovanj, elektrike, izobraževanja, zdravstvenega varstva, javnega prevoza in interneta.

Okrevanje mora postaviti ljudi na prvo mesto, da bi se kakovost življenja v teh regijah približala povprečju EU in nacionalnim povprečjem. Zato bilo treba prizadevanja za okrevanje začeti s pomočjo za zmanjšanje revščine, izpolnitev osnovnih potreb prebivalstva ter zlasti za ustvarjanje priložnosti za otroke in mlade s celostnim pristopom, ki vključuje nacionalne politike in naložbe v osnovno infrastrukturo, visokokakovostne javne storitve in upravno zmogljivost, ki jih dopolnjujejo politike in skladi EU. V tem okviru je pomembno, da se zagotovi podpora najbolj oddaljenim regijam pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic in doseganju ciljev vrha v Portu do leta 2030 glede delovnih mest, znanj in spretnosti ter zmanjšanja revščine²⁹.

Odprava revščine ter spodbujanje enakosti in vključevanja

Leta 2019 je delež ljudi, ki jim grozi revščina, na Kanarskih otokih znašal 28,5 %, na Azorih 31,8 % in na Madeiri 27,8 %, kar je precej nad povprečjem EU in nacionalnim povprečjem³⁰. Stopnja revščine na Guadeloupu (34 %) je v primerjavi s celinsko Francijo (14 %)³¹ več kot podvojena. Na podeželskih območjih na Reunionu vsak drugi prebivalec živi pod pragom

²⁸ OR v mnenju CDR 3319/2020 ugotavlja, da je kriza povzročila resen problem pri razdeljevanju hrane v najbolj oddaljenih regijah.

²⁹ [Socialni vrh v Portu – Socialna zaveza iz Porta \(2021portugal.eu\)](#): do leta 2030 bi morale vsaj 78 % oseb v starosti od 20 do 64 let imeti zaposlitev; vsaj 60 % odraslih bi se moralo vsako leto udeležiti usposabljanja; za vsaj 15 milijonov bi bilo treba zmanjšati število ljudi, ki jim grozi revščina.

³⁰ Eurostat, oznaka: [ilc_peps11](#), povprečji: Portugalska 17,2 % in Španija 20,7 %.

³¹ INSEE [Analyses Guadeloupe No 43](#), 2020.

revščine³². Tveganje revščine je večje pri otrocih in drugih ranljivih skupinah, kot so starejši. Leta 2017 je na primer osem od desetih otrok na Mayottu in šest od desetih otrok v Francoski Gvajani živelo v gospodinjstvu, ki mu je grozila revščina³³.

Poleg tega je vrzel stopnje zaposlenosti po spolu v najbolj oddaljenih regijah veliko večja od povprečja EU in je še posebej izrazita na Mayottu, kjer delež zaposlenih žensk znaša približno polovico deleža moških (23,9 % oziroma 41,9 %³⁴). Brezposelnost med ženskami je večja od brezposelnosti med moškimi v vseh najbolj oddaljenih regijah, razen na Reunionu³⁵. Spodbujanje udeležbe žensk na trgu dela lahko poveča stopnjo zaposlenosti in tako prispeva k cilju 78-odstotne zaposlenosti do leta 2030 iz evropskega stebra. Za to so potrebni ustrezni ukrepi za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, pa tudi kakovostni vzgoja in varstvo predšolskih otrok ter dolgotrajna oskrba.

V tem okviru so bistveni ukrepi za odpravo vrzeli med spoloma pri zaposlovanju, oskrbi, plačilu in odločanju ter odpravo nasilja na podlagi spola³⁶, kot je opredeljeno v strategiji EU za enakost spolov³⁷. Strategija EU o otrokovih pravicah³⁸ in evropsko jamstvo za otroke³⁹ lahko služita tudi kot kašipot za pobude, katerih cilj je zaščititi otroke v najbolj oddaljenih regijah in jim pomagati pri uveljavljanju njihovih pravic. K doseganju teh ciljev lahko prispevajo skladi kohezijske politike EU, vključno z Evropskim skladom za regionalni razvoj (ESRR) in Evropskim socialnim skladom plus (ESS+). ESRR je na primer v obdobju 2014–2020 zagotovil 82 milijonov EUR za podporo infrastrukturi za otroško in socialno varstvo na Madeiri in Azorih. Naložbe ESS+ v najbolj oddaljene regije lahko pomagajo pri odpravljanju revščine in socialne izključenosti ter zagotavljanju hrane in materialne pomoči najbolj ogroženim.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- določijo cilje za izvajanje **evropskega stebra socialnih pravic** v najbolj oddaljenih regijah in tako prispevajo k doseganju njegovih splošnih ciljev; zagotovijo, da se z ukrepi v zvezi s tem obravnavajo posebni izzivi teh regij; pri obravnavanju ciljev in ukrepov stebra v celoti izkoristijo sklada ESRR in ESS+, vključno s posebnimi dodatnimi dodelitvami za najbolj oddaljene regije;
- oblikujejo ukrepe za **zmanjšanje revščine** v teh regijah v okviru nacionalnih politik, s poudarkom na ranljivih skupinah, vključno s starejšimi; ocenijo učinek reform na revščino in neenakosti;
- posebno pozornost namenijo posebnostim najbolj oddaljenih regij pri izvajanju **evropskega jamstva za otroke in mlade** v teh regijah, zlasti akcijskih načrtov za evropsko jamstvo za otroke;
- uporabijo nacionalne sklade in sklade EU, zlasti ESS+, za podporo ljudem, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, uravnoteženo zastopnost spolov pri udeležbi na trgu dela, dostop invalidov do zaposlitve za podporo njihovi socialni vključenosti, enake delovne pogoje in zaščito žrtev nasilja.

³² INSEE [Niveaux de vie et pauvreté à La Réunion en 2017 No 169](#), 2020.

³³ INSEE [Première No 1804](#), 2020.

³⁴ Eurostat, oznaka: [LFST_R_LFE2EMPRTN](#).

³⁵ Eurostat, oznaka: [LFST_R_LFU3RT](#), 2020.

³⁶ COM(2022) 105 final.

³⁷ COM(2020) 152 final.

³⁸ COM(2021) 142 final.

³⁹ Priporočilo Sveta (EU) 2021/1004.

Komisija bo:

- podprla najbolj oddaljene regije pri izvajanju **evropskega stebra socialnih pravic**; upoštevala njihove posebnosti v pobudah v okviru svojega akcijskega načrta; spremljala izvajanje v okviru procesa semestra; podpirala razprave na visoki ravni o izvajanju v teh regijah;
- ocenila razsežnost nacionalnih akcijskih načrtov za izvajanje **evropskega jamstva za otroke** za najbolj oddaljene regije, da bi se otrokom v teh regijah zagotovile enake možnosti kot drugje v EU in podprla izmenjava dobrih praks;
- spremljala ukrepe teh regij za **zmanjšanje revščine**, vključevanje in enakost ter za preprečevanje nasilja nad ženskami in boj proti njemu⁴⁰;
- zagotavljala podporo prek ukrepov ESS+ za zmanjšanje socialne izključenosti; spremljala izvajanje strategij socialnega vključevanja (npr. dostop do osnovnih storitev);
- podprla sodelovanje najbolj oddaljenih regij v mreži evropskih regij socialnega gospodarstva in programu misij evropskega socialnega gospodarstva.

Dostop do ustreznih stanovanj, vode, interneta ter cenovno dostopnih prometa in energije

V nekaterih najbolj oddaljenih regijah številni ljudje nimajo primernih življenjskih razmer in dostopa do osnovnih storitev. V Francoski Gvajani 53 % ljudi živi v prenatrpanih stanovanjih (8 % v celinski Franciji), na Mayottu pa je 56 % bivališč prenatrpanih⁴¹. Dostop do vode v nekaterih regijah ni zadosten: na Mayottu tretjina gospodinjstev nima dostopa do tekoče vode⁴²; v Francoski Gvajani več kot 30 % prebivalstva nima dostopa do tople vode⁴³; prebivalci Guadeloupa pa nimajo stalnega dostopa do vode zaradi puščanja v distribucijskem omrežju⁴⁴. Zaradi visokih cen energije, ki jih je ruska invazija na Ukrajino še zvišala, si mnogi morda ne bodo mogli privoščiti elektrike. Neobstoj javnega prevoza vpliva na dostop do storitev, izobraževanja in zaposlitvenih možnosti.

Skladi kohezijske politike imajo pomembno vlogo pri izpolnjevanju nekaterih od teh osnovnih potreb. Na primer ESRR in Kohezijski sklad⁴⁵ sta v obdobju 2014–2020 s 116 milijoni EUR podprla trajnostno prometno, vodno in energetska infrastrukturo v mestih na Madeiri in Azorih. Portugalski in francoski načrt za okrepanje in odpornost predvidevata naložbe v socialna stanovanja. Za obravnavanje osnovnih potreb ljudi so potrebne znatne nacionalne naložbe v infrastrukturo, dopolnjene s sredstvi EU. To se mora upoštevati pri načrtovanju sredstev EU in vlogah za financiranje v okviru programov EU, kot je Instrument za povezovanje Evrope (IPE)⁴⁶.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- zagotovijo dostop do ustreznih in cenovno dostopnih stanovanj, vode, elektrike, prevoza in interneta; preučijo sinergije med nacionalnimi proračuni ter skladi in orodji EU, vključno s

⁴⁰ COM(2022) 105 final.

⁴¹ [France Info na podlagi podatkov francoskega statističnega urada INSEE.](#)

⁴² INSEE [Analyses Mayotte No 18](#), 2019.

⁴³ INSEE [Dossier Guyane No 10](#), 2020.

⁴⁴ Leta 2019 je povprečna stopnja izgube vode zaradi infrastrukturnih težav na Guadeloupu znašala 63 %. Dve tretjini čistilnih naprav nista v zadovoljivem stanju. [Eau et assainissement - Rapport chiffres clés \(guadeloupe.developpement-durable.gouv.fr\).](#)

⁴⁵ Od Kohezijskega sklada imajo koristi najbolj oddaljene portugalske regije.

⁴⁶ Uredba (EU) 2021/1153.

skladi kohezijske politike; določijo cilje na regionalni ravni za izpolnitev osnovnih potreb.

Komisija bo:

- podprla najbolj oddaljene regije in njihove države članice pri doseganju sinergij med nacionalnimi proračuni ter različnimi skladi in programi EU, kot so ESRR, ESS+, Kohezijski sklad in IPE, da bi se obravnavale osnovne potrebe ljudi.

Dostop do zdravstvenega varstva

Čeprav so zdravstveni sistemi najbolj oddaljenih regij precej različni, sta zanje značilna manjša zmogljivost in manjše število zdravstvenih delavcev, kot je povprečje na nacionalni ravni in v EU⁴⁷. Pandemija COVID-19 je pokazala, da so te regije zelo ranljive in izolirane. Prav tako trpijo zaradi nizke pričakovane življenjske dobe⁴⁸, posebno visoke stopnje umrljivosti dojenčkov⁴⁹, izbruhov tropskih bolezni in onesnaženja⁵⁰. Pomembno je okrepiti zdravstvene zmogljivosti, da bi se izboljšali dostop do zdravstvenega varstva, promocija zdravja in preprečevanje bolezni ter okrepila pripravljenost na pandemije.

Skladi kohezijske politike ter mehanizem za okrevanje in odpornost lahko zagotovijo podporo na primer za infrastrukturo, opremo, medicinsko usposabljanje in digitalne zdravstvene rešitve. Francoski načrt za okrevanje in odpornost na primer predvideva naložbe v posodobitev bolnišnic v najbolj oddaljenih regijah. Program EU za zdravje⁵¹ lahko podpre ukrepe za zmanjšanje neenakosti pri dostopu do zdravstvenega varstva ter za krepitev pripravljenosti na krize, e-zdravja, promocije zdravja in preprečevanja bolezni. Interreg⁵², ki je ključni instrument za sodelovanje med regijami EU in s sosednjimi državami, ki niso članice EU, lahko dodatno podpre sodelovanje na področju zdravja. Program Digitalna Evropa podpira tudi digitalno infrastrukturo za dostop do slikovnih in genomskih podatkov za diagnostiko in oskrbo.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- podprejo razvoj zdravstvenega sistema in dostop do oskrbe, razvijejo rešitve e-zdravja za pomoč pri odpravljanju pomanjkanja zdravstvenih delavcev in digitalizacijo zdravstvenega sistema;
- sodelujejo pri ukrepih v okviru programa EU za zdravje, zlasti v zvezi z odpravljanjem neenakosti na področju zdravja, pripravljenostjo na krize in odzivanjem nanje, e-zdravjem, promocijo zdravja in preprečevanjem bolezni, dostopom do zdravstvenega varstva in tropskimi boleznimi; države članice spodbuja, naj pri sodelovanju v ukrepih programa EU za zdravje obravnavajo posebne potrebe svojih najbolj oddaljenih regij;
- sodelujejo z organom za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere Komisije, da se zagotovi dobava kritičnih medicinskih pripomočkov med krizo, ter z Evropskim centrom za preprečevanje in obvladovanje bolezni glede pripravljenosti in

⁴⁷ Eurostat, oznaka: [HLTH_RS_PRSRG](#), Mayotte ima 81 zdravnikov na 100 000 ljudi, Francoska Gvajana 219, povprečje EU pa je 391.

⁴⁸ Eurostat, oznaka: [DEMO_R_MLIFEXP](#). Pričakovana življenjska doba na Azorih in Madeiri je 78,8 leta, portugalsko povprečje pa je 81,9 leta (ESS).

⁴⁹ Eurostat, oznaka: [DEMO_R_MINFIND](#). Umrljivost dojenčkov v Francoski Gvajani je skoraj trikrat večja od povprečja EU (9,7 %; povprečje EU je 3,4 %).

⁵⁰ Klordekon, pesticid, ki je v EU od leta 2003 prepovedan in se je v preteklosti uporabljal na Karibih, je povezan s povečano stopnjo raka.

⁵¹ Uredba (EU) 2021/522.

⁵² Uredba (EU) 2021/1059.

odzivanja na grožnje za zdravje;

- uporabljajo programe Interreg za sodelovanje na področju zdravja v regionalnih bazenih.

Komisija bo:

- navezala stike z deležniki iz najbolj oddaljenih regij, da bi jih vključila v pripravo **letnih delovnih programov** v okviru **programa EU za zdravje** in poznejše informativne dogodke, da bi olajšala njihovo sodelovanje v posebnih ukrepih; razmislila o ciljno usmerjenih ukrepih za najbolj oddaljene regije⁵³;
- vključila najbolj oddaljene regije v **razprave** o pobudah politike posebnega pomena, kot so cepljenje, rak in duševno zdravje;
- povabila nevladne organizacije (NVO) in druge deležnike iz najbolj oddaljenih regij, naj se pridružijo **platformi deležnikov na področju zdravstvene politike**;
- izboljšala dostopnost, kakovost in vzdržnost zdravstvenega varstva prek ESS+ in ESRR;
- obravnavala posebne ranljivosti najbolj oddaljenih regij v delovnih programih organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere⁵⁴ Komisije;
- podprla izvajanje ukrepov v okviru evropskega načrta za boj proti raku, ki obravnava neenak dostop do preventive, presejalnih pregledov, diagnosticiranja, zdravljenja in oskrbe.

Priložnosti za mlade: izobraževanje, usposabljanje, podpora pri zaposlovanju in podjetništvo

Najbolj oddaljene regije se srečujejo z visoko brezposelnostjo mladih in begom možganov. Brezposelnost mladih na Kanarskih otokih in Mayottu je več kot 50-odstotna, na Guadeloupu, Martiniku in Reunionu pa je približno 40-odstotna, kar je precej nad povprečjem v EU, ki znaša 16 %. V teh regijah je še posebej visoka stopnja NEET (33,6 % v Francoski Gvajani in 24,6 % na Reunionu, kar je trikrat oziroma dvakrat več od Francije in povprečja EU) ter stopnja mladih, ki zgodaj opustijo šolanje (27 % na Azorih, kar je trikrat več od portugalskega povprečja, ki znaša 8,9 %)⁵⁵.

V teh regijah je nižja tudi stopnja izobrazbe. Nepismenost je v najbolj oddaljenih francoskih regijah splošno razširjena: odvisno od regije ima 30 % do 73 % sedemnajstletnikov težave z branjem (kar je veliko več od nacionalnega povprečja, ki znaša 9,6 %)⁵⁶. V tem okviru je podpora izobraževanju, usposabljanju in vseživljenjskemu učenju prednostna naloga pri podpori EU v skladu z rezultati javnega posvetovanja iz leta 2021. Cilj akcijskega načrta evropskega stebra socialnih pravic je zmanjšati delež NEET z 12,6 % (2019) na 9 % do leta 2030, zlasti z izboljšanjem zaposlitvenih možnosti za mlade. Države članice so se v okviru jamstva za mlade zavezale, da bodo mladim zagotovile ponudbo za zaposlitev, izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo v štirih mesecih po zaključku izobraževanja ali dela.

V tem okviru EU podpira razvoj znanj in spretnosti v najbolj oddaljenih regijah z vrsto instrumentov. ESS+ bo v obdobju 2021–2027 podprl usposabljanje, preprečevanje osipa in poklicno usmerjanje, zaposlovanje mladih, podjetništvo in ustanavljanje podjetij, pri čemer bo

⁵³ [Dokument o skupnem stališču držav članic in najbolj oddaljenih regij iz januarja 2022 \(oultre-mer.gouv.fr\)](#).

⁵⁴ Kot so predlagali sodelujoči v javnem posvetovanju.

⁵⁵ Eurostat, oznaka: [EDAT_LFSE_16](#).

⁵⁶ [Convention Nationale des Associations de Protection de l'Enfant, La protection de l'enfance en Outre-mer, Etat des lieux et phenomenes émergents \(cnape.fr\)](#).

vsaj 12,5 % sredstev programa namenjenih podpori mladim. Pomembno vlogo imajo tudi načrti za okrevanje in odpornost – francoski načrt za okrevanje in odpornost na primer predvideva podporo visokošolskim ustanovam na Guadeloupu in Reunionu. V obdobju 2014–2020 se je skoraj 25 000 ljudi z Martinika udeležilo izobraževanja in usposabljanja, financiranih iz ESS. Z novimi dodatnimi sredstvi ESS+ za najbolj oddaljene regije se bodo podprli poklicno izobraževanje in usposabljanje, vajeništva, prehod iz šolanja v zaposlitev, zaposlovanje mladih in mobilnost. Sklop ESS+, ki se nanaša na zaposlovanje in socialne inovacije, lahko podpre dostop do financiranja za socialna podjetja, okrepljeno mobilnost delovne sile in posodobitev politik zaposlovanja. Nova pobuda ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – Zastavi si cilj, nauči se, obvladaj, dosezi), ki jo podpira ta sklad, je pobuda za dejavno vključevanje, ki podpira prikrajšane mlade, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, da pridobijo poklicne izkušnje v tujini in izkušnje za vstop na trg dela in udeležbo v družbi. Cilj pobude je zlasti vključiti mlade iz podeželskih, obrobnih in manj razvitih regij ter jim zagotoviti z delom povezano učno izkušnjo v drugi državi članici. Podpira lahko tudi mobilnost mladih iz najbolj oddaljenih regij v sosednje države, ki niso članice EU, in na celino.

Različne pobude v okviru evropskega leta mladih 2022 bodo opolnomočile mlade, vključno z novo pobudo, namenjeno izključno mladim iz najbolj oddaljenih regij. Program Erasmus+⁵⁷ zagotavlja dodatno podporo študentom iz teh regij za študij v tujini, vključno s sodelovanjem s sosednjimi državami, ki niso članice EU. V obdobju 2014–2020 je v projektih mobilnosti Erasmus+⁵⁸ sodelovalo 28 500 ljudi iz vseh najbolj oddaljenih regij. Komisija s svojo strategijo vključevanja in raznolikosti pomaga mladim iz teh regij, da sodelujejo v programu Erasmus+ in evropski solidarnostni enoti. Poleg tega je pomembno spodbujati mlade raziskovalce iz teh regij in podpirati njihovo udeležbo v programu EU za raziskave in inovacije Obzorje Evropa⁵⁹ ter ustvariti privlačne zaposlitvene možnosti za mlade v njihovih regijah. Komisija pripravlja tudi pobudo za ublažitev izzivov, povezanih z begom možganov v prizadetih delih EU, kot so najbolj oddaljene regije, in za opredelitev možnih rešitev.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- v okviru jamstva za mlade vzpostavijo programe vajeništva, ohranjanja delovnih mest in zaposlovanja za mlade v najbolj oddaljenih regijah, pri tem pa uporabijo sredstva EU in upoštevajo vidik spola; vključitev pobude ALMA v programe ESS+; preskušajo digitalne izobraževalne modele;
- opredelijo potrebe po znanjih in spretnostih v najbolj oddaljenih regijah; uporabijo ESS+, vključno z dodatno dodelitvijo v višini 370 milijonov EUR, za izboljšanje izobraževanja, usposabljanja, mobilnosti in zaposlovanja mladih;
- zagotovijo poklicno usmerjanje za mlade; upoštevajo vidik spola; vzpostavijo točke „vse na enem mestu“, da bi pomagale zagotoviti prvo zaposlitev;
- uporabijo programe Interreg za nadaljnji razvoj regionalnih programov učne mobilnosti v sinergiji s programom Erasmus+.

Komisija bo:

- v okviru evropskega leta mladih 2022 s tehnično pomočjo v okviru ESRR, ki jo vodi Komisija, vzpostavila shemo nepovratnih sredstev, vredno 1 milijon EUR, da bi mlade

⁵⁷ Uredba (EU) 2021/817.

⁵⁸ Pregledna plošča mladinskih kazalnikov, ki jo je pripravil GD EAC.

⁵⁹ Uredba (EU) 2021/695.

opolnomočili za oblikovanje in izvajanje projektov na lokalni ravni, s posebnim poudarkom na enakosti in vključevanju;

- upoštevala posebnosti teh regij v letnih delovnih programih v okviru ESS+; podprla regije pri uporabi novih dodatnih sredstev ESS+ in spremljala njihovo uporabo;
- priznala posebnosti najbolj oddaljenih regij in podprla njihovo sodelovanje v **delovnih programih Erasmus+**, med drugim pri izmenjavah z državami, ki niso članice EU⁶⁰, v **pobudi za evropske univerze**, pa tudi v centrih poklicne odličnosti;
- sodelovala z nacionalnimi agencijami, da bi se nadalje podprlo sodelovanje mladih iz najbolj oddaljenih regij v programu **Erasmus+ in evropski solidarnostni enoti**;
- zagotovila prilagojene informacije za podporo udeležbi mladih iz najbolj oddaljenih regij v pobudi Interreg Volunteer Youth, na primer v sosednjih državah;
- upoštevala posebnosti najbolj oddaljenih regijah pri pobudi Poti do uspeha v šoli za zmanjšanje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja;
- v prihodnji pobudi za ublažitev izzivov, povezanih z begom možganov, upoštevala posebnosti najbolj oddaljenih regij.

2.2 OPIRANJE NA PREDNOSTI, ODPRAVLJANJE OVIR, OSREDOTOČANJE NA KLJUČNE SEKTORJE

Najbolj oddaljene regije se med seboj močno razlikujejo. Vsaka regija ima svoje ovire in prednosti, od kmetijstva ali turizma do modrega gospodarstva ali vesolja. Gospodarski razvoj je na Mayottu (30 % BDP EU), v Francoski Gvajani (46 %), na Madeiri (69 %) in Martiniku (76 %) precej različen. Zaradi teh velikih razlik so potrebne prilagojene strategije regionalnega razvoja. Diverzifikacija njihovih gospodarstev z osredotočanjem na njihovo dodano vrednost v skladu z njihovimi strategijami pametne specializacije je ključnega pomena za okrevanje in rast.

Kriza zaradi COVID-19 ter trenutna zviševanja cen energije in hrane zaradi ruske invazije na Ukrajino so pokazali, kako nujno je, da te oddaljene regije razvijejo določeno stopnjo avtonomije v kmetijstvu in oskrbi z energijo ter diverzificirajo vire. Okolju prijazne zmogljivosti za pridelavo hrane so priložnost za diverzifikacijo in ekologizacijo sektorja ter ustvarjanje kakovostnih delovnih mest. Podobno lahko uporaba naprav za čisto energijo, ki temeljijo na primer na sončni in vetrni energiji, pomaga premostiti pomanjkanje in razogljčiti njihovo mešanico virov energije.

Raziskave, inovacije in pametna specializacija

Najbolj oddaljene regije posodablja svoje strategije pametne specializacije⁶¹, da bi spodbudile inovacije v najobetavnejših sektorjih, in sicer na področju agroživilstva, biogospodarstva, trajnostnega modrega gospodarstva, usposabljanja in raziskav na področju tropske medicine, turizma in ustvarjalnih sektorjev. Spodbujanje raziskav in inovacij lahko tem regijam pomaga, da izkoristijo svoje prednosti in se vključijo v evropski raziskovalni prostor (ERP). Komisija si bo prizadevala za izboljšanje dostopa do odličnosti in premostitev inovacijskega razkoraka⁶². Prejšnji okvirni program za raziskave in razvoj Obzorje 2020 je pomagal najbolj oddaljenim

⁶⁰ Evropski parlament, OR in konferenca predsednikov najbolj oddaljenih regij pozivajo k ukrepom za povečanje udeležbe najbolj oddaljenih regij v programu Erasmus+ in spodbujanje izmenjav s sosednjimi državami.

⁶¹ COM(2017) 376 final.

⁶² COM(2020) 628 final.

regijam, da so prek projekta FORWARD⁶³ povečale svoje raziskovalne zmogljivosti. Sklop „širitev sodelovanja in razširjanje odličnosti“ v okviru programa Obzorje Evropa, namenjen podpori državam, ki zaostajajo na področju raziskav, je bil razširjen na vse najbolj oddaljene regije. Pri nedavnih razpisih programa Obzorje Evropa za projekte, na primer na področju morske biotske raznovrstnosti ali obnovitve ekosistemov, so se upoštevale posebnosti najbolj oddaljenih regij. Preučiti bi bilo treba sinergije med ESRR in programom Obzorje Evropa, na primer kumulativno financiranje in podporo projektom, ki jim je bil podeljen znak kakovosti „pečat odličnosti“. Program Obzorje Evropa nadalje spodbuja sodelovanje med nacionalnimi programi za raziskave in inovacije, kar državam omogoča, da opredelijo skupne prednostne naloge za svoje najbolj oddaljene regije in izvedejo skupne razpise. Misija v okviru programa Obzorje Evropa, imenovana Obnova naših oceanov in voda do leta 2030, ponuja dodatne možnosti za spodbujanje lokalnih raziskav in inovacij.

ESRR bo podprl inovacije s svojimi glavnimi programi, programi Interreg in pobudo za medregionalne naložbe v inovacije, ki krepijo medregionalne projekte na področjih pametne specializacije. Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (ESPRA)⁶⁴ prav tako spodbuja uporabo raziskav, inovacij in tehnologije v modrem gospodarstvu, platforma in sklad BlueInvest⁶⁵ pa zagotavljata storitve za pripravljenost na naložbe.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- sodelujejo pri priložnostih v okviru sklopa „širitve“ programa Obzorje Evropa in pri razpisih za projekte o ključnih temah za najbolj oddaljene regije;
- začnejo postopek za opredelitev skupnih prednostnih nalog za sodelovanje na ravni programa med financirji raziskav v okviru programa Obzorje Evropa;
- pregledajo in izvajajo strategije pametne specializacije; izkoristijo priložnosti, ki jih ponujajo medregionalna partnerstva in vrednostne verige pametne specializacije.

Komisija bo:

- oblikovala razpis, prilagojen najbolj oddaljenim regijam, v **delovnem programu za obdobje 2023–2024 v okviru pobude za medregionalne naložbe v inovacije**;
- na podlagi rezultatov projekta FORWARD **predlagala namenski usklajevalni in podporni ukrep v okviru sklopa „širitev“ programa Obzorje Evropa**, kot so predlagale najbolj oddaljene regije, da bi se dodatno aktivirale lokalne raziskovalne in inovacijske skupnosti, na primer s projekti lokalnih raziskovalcev v zvezi s socialnoekonomskimi tematikami, značilnimi za te regije;
- podprla najbolj oddaljene regije pri oblikovanju in izvajanju strategij pametne specializacije ter zagotovila prilagojeno podporo prek **izkustvene skupnosti**, ki naj bi se začela izvajati do konca leta 2022;
- zagotovila, da bodo naslednji delovni programi Obzorje Evropa vključevali tematike, ki so pomembne za najbolj oddaljene regije.

⁶³ [FORWARD Fostering research excellence in EU outermost regions \(forward-h2020.eu\)](https://forward-h2020.eu).

⁶⁴ Uredba (EU) 2021/1139.

⁶⁵ [BlueInvest \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/blueinvest/)

Mobilnost, promet, turizem in kultura

Najbolj oddaljene regije so pri prevozu in dobavi blaga odvisne od zračnih in pomorskih povezav. Prometne povezave znotraj regij in s celinsko Evropo so bistvene za dostop ljudi do izobraževanja, usposabljanja in zaposlitev, pa tudi za podjetja, trgovino in turizem. Turizem ima znaten delež v njihovem gospodarstvu (35 % BDP Kanarskih otokov⁶⁶ in četrtnina BDP Madeire), ta sektor pa je kriza zaradi COVID-19 močno prizadela⁶⁷. Na Madeiri je bilo v turističnih objektih nastanjenih 61 % manj gostov, s tem povezani prihodki pa so se leta 2020 v primerjavi z letom 2019 zmanjšali za 64 %⁶⁸.

Mobilnost, promet in turizem lahko podprejo različni skladi EU. IPE lahko sofinancira prometno infrastrukturo, njegov delovni program pa je posebej namenjen podpori pomorskim pristaniščem, da bi se izboljšala povezljivost najbolj oddaljenih regij. V predlogu Komisije za revizijo uredbe o vseevropskem prometnem omrežju (TEN-T)⁶⁹ se upoštevajo potrebe najbolj oddaljenih regij po povezljivosti, saj so zemljevidom omrežja TEN-T dodana njihova pristanišča, urbana vozlišča in ceste, prav tako so vključene med upravičence do podpore na podlagi IPE. Te regije lahko ESRR in Kohezijski sklad⁷⁰ izkoristijo za letališko strukturo in podporo turističnemu sektorju. Španski načrt za okrevanje in odpornost na primer predvideva podporo za odpornost turizma, ciljno usmerjeno v naložbe v infrastrukturo in trženje.

Ob upoštevanju velike odvisnosti najbolj oddaljenih regij od zračnih povezav so vsi leti iz najbolj oddaljenih regij v Evropski gospodarski prostor do konca leta 2023 izvzeti iz sistema trgovanja z emisijami⁷¹. Komisija je leta 2021 predlagala, da bi bili leti med temi regijami in njihovimi državami članicami do leta 2030 izvzeti iz sistema trgovanja z emisijami⁷². Načrt za prehod v turizmu⁷³ bo usmerjal zeleni in digitalni prehod ter odpornost v sektorju s predlaganimi ukrepi, ki so jih najbolj oddaljene regije sposobne izvesti. Nazadnje, Komisija je kulturni sektor podprla s pilotnim projektom na področju kulture, ki je ciljno usmerjen v najbolj oddaljene regije ter čezmorske države in ozemlja⁷⁴, in drugimi pobudami⁷⁵, ki dopolnjujejo program Ustvarjalna Evropa.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- izkoristijo vse priložnosti za financiranje osnovne prometne infrastrukture, tudi za alternativna goriva;
- vlagajo v odporen, digitalnim izzivom prilagojen in trajnosten turizem, pri čemer naj izkoristijo možnosti financiranja EU, zlasti pri načrtovanju sredstev v okviru kohezijske politike, ter sodelujejo pri izvajanju načrta za prehod v turizmu in izmenjujejo podatke, povezane s turizmom;

⁶⁶ [Študija o vplivu COVID-19 na najbolj oddaljene regije – končno poročilo, oktober 2021 \(ec.europa.eu\).](#)

⁶⁷ [Regionalne posledice krize zaradi COVID-19 na turistični sektor – končno poročilo, avgust 2021 \(ec.europa.eu\).](#)

⁶⁸ [Študija o vplivu COVID-19 na najbolj oddaljene regije – končno poročilo, oktober 2021 \(ec.europa.eu\).](#)

⁶⁹ COM(2021) 812 final.

⁷⁰ Kohezijski sklad se uporablja za najbolj oddaljene portugalske regije.

⁷¹ Uredba (EU) 2017/2392.

⁷² COM(2021) 552 final.

⁷³ [Načrt za prehod v turizmu \(ec.europa.eu\).](#)

⁷⁴ EU je pridruženih 13 čezmorskih držav in ozemelj: Aruba (NL), Bonaire (NL), Curaçao (NL), Francoska Polinezija (FR), Francoska južna in antarktična ozemlja (FR), Grenlandija (DK), Nova Kaledonija (FR), Saba (NL), Saint Barthélemy (FR), Sint Eustatius (NL), Sint Maarten (NL), Saint Pierre in Miquelon (FR) ter Otoki Wallis in Futuna (FR).

⁷⁵ Na primer obzornik kulturnih in ustvarjalnih mest ter aplikacija Cultural Gems.

- zagotovijo izpopolnjevanje in prekvalifikacijo turističnih delavcev na podlagi pakta za znanja in spretnosti v okviru partnerstva na področju turizma.

Komisija bo:

- upoštevala posebnosti regij pri reviziji uredbe o zračnih prevozi;
- spodbujala in olajšala uporabo razpoložljivih orodij EU v najbolj oddaljenih regijah za izboljšanje povezanosti in mobilnosti;
- podprla naložbe v turistični sektor; zagotovila, da sredstva EU, na primer skladi kohezijske politike, podpirajo okrevanje in trajnostni razvoj tega sektorja;
- turističnemu sektorju zagotovila informacije o možnostih financiranja in podprla njihovo uporabo;
- upoštevala posebnosti regij v merilih za podeljevanje okoljskega znaka za turistične nastanitve v EU; spodbujala izmenjavo podatkov, povezanih s turizmom, in razvoj turističnega podatkovnega prostora;
- upoštevala posebnosti najbolj oddaljenih regij v delovnih programih sklopa MEDIA programa Ustvarjalna Evropa.

Biotska raznovrstnost

Najbolj oddaljene regije so izjemno pomembne za biotsko raznovrstnost. To je priznано v strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030⁷⁶, v kateri je posebej poudarjena potreba po varstvu in obnovi njihovih ekosistemov. Od te biotske raznovrstnosti so odvisni številni sektorji, vključno s turizmom, ribištvo, gozdarstvom in kmetijstvom. Zdravi ekosistemi zagotavljajo tudi čist zrak in vodo ter blažijo škodljive učinke podnebnih sprememb. Zato sta njihovo varstvo in obnova bistvenega pomena. Komisija prav tako spodbuja države članice, naj vse svoje najbolj oddaljene regije vključijo v omrežje zavarovanih območij EU Natura 2000⁷⁷, če tega še niso storile.

Naložbe v okviru ESRR bodo pomagale obvarovati in obnoviti zavarovana območja in zeleno infrastrukturo. ESPRA podpira morska zavarovana območja, žive morske vire in ekosisteme. Naložbe v biotsko raznovrstnost je mogoče spodbuditi tudi prek programa InvestEU⁷⁸. Poleg tega se v programu za okolje in podnebne ukrepe (LIFE)⁷⁹ upoštevajo posebnosti najbolj oddaljenih regij v vseh njegovih komponentah: biotski raznovrstnosti, ekosistemskih storitvah, krožnem gospodarstvu, podnebnih spremembah in energiji, hkrati pa zagotavlja posebno pozornost in dodatne točke vlogam iz teh regij. Program LIFE zajema tudi shemo nepovratnih sredstev za male projekte v najbolj oddaljenih regijah, ki se sofinancirajo v višini 95 %. Komisija je vzpostavila tudi tehnično pomoč v okviru pobude Green Assist za podporo javnim in zasebnim naložbam v naravni kapital, biotsko raznovrstnost, krožno gospodarstvo ter drugim naložbam za ekologizacijo. Take naložbe imajo poleg ohranjanja okolja tudi velik potencial za trajnostni in okolju prijazen turizem, pa tudi za gospodarsko diverzifikacijo, na primer na področju farmacevtskih raziskav in razvoja.

⁷⁶ COM(2020) 380; zaveza za zaščito najmanj 30 % kopenskih območij EU in 30 % morskih območij EU.

⁷⁷ [Natura 2000 \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/natura2000/).

⁷⁸ InvestEU je proračunsko jamstvo, namenjeno spodbujanju zasebnih in javnih sredstev za podporo naložbam v: trajnostno infrastrukturo; raziskave, inovacije in digitalizacijo; mala podjetja; pa tudi socialne naložbe ter znanja in spretnosti.

⁷⁹ Uredba (EU) 2021/783; delovni program LIFE za obdobje 2021–2024, C(2021) 4997 final.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- izkoristijo posebne priložnosti v okviru programa LIFE, npr. nepovratna sredstva za projekte na področju biotske raznovrstnosti, programa Obzorje Evropa, na primer za raziskave morske biotske raznovrstnosti⁸⁰, in pobude za medregionalne naložbe v inovacije za sodelovanje pri zelenem prehodu;
- izvajajo strategije za vključevanje biotske raznovrstnosti v vse sektorje; razvijejo ukrepe za varstvo in obnovo ekosistemov najbolj oddaljenih regij v nacionalnih načrtih za obnovo;
- spodbujajo zelena znanja in spretnosti ter delovna mesta pri izvajanju vseh programov EU⁸¹; združujejo sredstva s finančnimi instrumenti z uporabo tehnične pomoči v okviru pobude Green Assist.

Komisija bo:

- na podlagi ocene povečala podporo projektom za pomembne ali na novo odkrite vrste⁸² v najbolj oddaljenih regijah v okviru **programa LIFE za obdobje 2025–2027**⁸³;
- sprejela predlog **uredbe o obnovi narave**, ki bo odražala posebnosti najbolj oddaljenih regij; spremljala izvajanje ukrepov za obnovo narave v teh regijah;
- še naprej podpirala ocene ekosistemov v najbolj oddaljenih regijah, na primer prek projekta MOVE-ON⁸⁴; te ocene dala na voljo centru za znanje o biotski raznovrstnosti⁸⁵.

Modro gospodarstvo

Najbolj oddaljene regije imajo zaradi svojih velikih izključnih ekonomskih con, ki predstavljajo več kot polovico izključnih ekonomskih con EU, in bogate morske biotske raznovrstnosti edinstven potencial modrega gospodarstva. Ribištvo in pomorski promet ostajata pomemben del njihovih gospodarstev. Pomembno je, da najbolj oddaljene regije svoje strategije modrega gospodarstva razvijajo trajnostno, med drugim z zaščito svoje morske biotske raznovrstnosti.

ESPRA in skladi kohezijske politike podpirajo pomorski sektor najbolj oddaljenih regij. Te regije imajo v okviru ESPRA koristi od namenskega proračuna v višini 315 milijonov EUR za strukturne naložbe in nadomestila za dodatne stroške, pa tudi od posebnih določb o državni pomoči za ribištvo in akvakulturo. Komisija je predlagala, da se v okviru trenutnega pregleda teh pravil ohranijo posebni pogoji za te regije⁸⁶. Naložbe v inovativne obnovljive morske vire energije, modro biotehnologijo, akvakulturo, raziskave, varstvo in trajnostno raziskovanje globokomorskih virov ter usposabljanje lahko ustvarijo nove poslovne modele in delovna mesta. Tudi program Obzorje Evropa ponuja priložnosti za usklajevanje ukrepov za doseganje podnebno nevtralnega modrega gospodarstva ter zmanjšanje onesnaževanja in emisij toplogrednih plinov v pomorskem sektorju, in sicer v okviru svoje misije Obnova naših oceanov in voda do leta 2030.

⁸⁰ EESO v mnenju ECO/567 poziva k prizadevanjem na področju raziskav in inovacij v zvezi z oceani.

⁸¹ V skladu s strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 ukrepi na področju biotske raznovrstnosti zahtevajo vsaj 20 milijard EUR letno, iz sredstev in programov EU pa naj bi se biotski raznovrstnosti namenilo do 7,5 % letne porabe v letu 2024 in 10 % v obdobju 2026–2027.

⁸² To se nanaša na vrste, ki jih Svetovna zveza za varstvo narave še ni ocenila.

⁸³ Izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz novembra 2021.

⁸⁴ [Projekt MOVE-ON \(moveon-project.eu\)](https://moveon-project.eu).

⁸⁵ Kot je bilo predlagano v resoluciji Evropskega parlamenta (2020/2120(INI)).

⁸⁶ [Javno posvetovanje o revidiranih pravilih o državni pomoči v ribištvu in akvakulturi \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu).

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- izvajajo strategije modrega gospodarstva in pri tem izkoriščajo sinergije pri podpori EU, vključno z ESPRA za strukturne naložbe, ESRR in IPE za infrastrukturo, ESS+ za usposabljanje, LIFE in ESPRA za podnebne ukrepe in ukrepe v zvezi z biotsko raznovrstnostjo ter Obzorjem Evropa za inovacije;
- okrepijo svoja prizadevanja na področju boja proti nezakonitemu ribolovu;
- sodelujejo v vrednostnih verigah trajnostnega modrega gospodarstva (npr. modri turizem, oceanska energija, trajnostno ribištvo in akvakultura, preprečevanje onesnaževanja, obvladovanje tveganja);
- izvajajo študije o zbiranju podatkov in ribjih staležih s podporo ESPRA v skladu s priporočili študije iz leta 2022 o zbiranju podatkov in znanstvenem svetovanju v najbolj oddaljenih regijah EU⁸⁷; izboljšajo izvajanje obveznosti poročanja;
- sodelujejo pri misiji Obnova naših oceanov in voda do leta 2030.

Komisija bo:

- objavila razpis za zbiranje predlogov o strategijah modrega gospodarstva v najbolj oddaljenih regijah v skladu z delovnim programom ESPRA za obdobje 2022–2023; podprla modro gospodarstvo v najbolj oddaljenih regijah v okviru ESPRA, kot so predlagali Evropski parlament, regije in njihove države članice;
- sodelovala z zadevnimi državami članicami pri obravnavi vprašanja zbiranja podatkov o ribištvu⁸⁸ v najbolj oddaljenih regijah, kot je določeno v ustrezni zakonodaji EU⁸⁹, ob upoštevanju posebnosti teh regij in na podlagi rezultatov študije iz leta 2022 o zbiranju podatkov in znanstvenem svetovanju v najbolj oddaljenih regijah EU⁹⁰;
- še naprej podpirala sporazume o partnerstvu o trajnostnem ribištvu, ki koristijo gospodarstvu najbolj oddaljenih regij, zlasti s sosednjimi državami najbolj oddaljenih regij;
- organizirala izmenjave znanja o pomorskem prostorskem načrtovanju in energiji iz obnovljivih virov, zlasti v okviru projekta spodbujanja pomorskega prostorskega načrtovanja v najbolj oddaljenih regijah za obdobje 2021–2024.

Kmetijstvo in razvoj podeželja

Kmetijstvo ostaja ključni sektor v večini najbolj oddaljenih regij, saj prispeva znaten delež k dodani vrednosti in zaposlovanju. Inovacije lahko pomagajo izboljšati kakovost hrane in učinkovito rabo virov ter zmanjšati odtis proizvodnje hrane. V skladu s strategijo „od vil do vilic“ lahko povečanje ekološkega kmetovanja v teh regijah prinese okoljske in gospodarske koristi. Razvoj kmetijstva, ki bo kos izzivom prihodnosti in v katerem se uporablja manj kemičnih pesticidov in antibiotikov ter več agroekoloških pristopov, je ključnega pomena za izboljšanje konkurenčnosti.

⁸⁷ [Pregled stanja na področju zbiranja podatkov in znanstvenega svetovanja v najbolj oddaljenih regijah EU s študijo primera o načrtu za redno ocenjevanje staležev v Francoski Gvajani – Urad za publikacije EU \(ec.europa.eu\).](#)

⁸⁸ Sporočilo o smernicah za analizo ravnovesja med ribolovno zmogljivostjo in ribolovnimi možnostmi (COM(2014) 545).

⁸⁹ Smernice za preučitev državne pomoči sektorju ribištva in akvakulture (UL C 217, 2.7.2015, str. 1), kakor so bile spremenjene s sporočilom o spremembi Smernic in uredbo Komisije (UL C 422, 22.11.2018, str. 1).

⁹⁰ [Pregled stanja na področju zbiranja podatkov in znanstvenega svetovanja v najbolj oddaljenih regijah EU \(ec.europa.eu\).](#)

EU še bo naprej močno podpirala kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah. Program možnosti za oddaljene in otoške regije (POSEI)⁹¹ podpira lokalno proizvodnjo z neposrednimi plačili kmetom, tržnimi ukrepi in preskrbo z osnovnimi kmetijskimi proizvodi. Zaradi tesnega medinstitucionalnega sodelovanja bo proračun POSEI za obdobje 2021–2027 ohranil svojo finančno zmogljivost. Poleg tega Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja določa posebne pogoje za te regije, vključno s tem, da morajo države članice svoje strateške načrte skupne kmetijske politike (SKP) prilagoditi posebnostim svojih najbolj oddaljenih regij⁹², kot je poudarjeno tudi v priporočilih Komisije⁹³, ob hkratnem obravnavanju cilja večje gospodarske, okoljske in socialne trajnosti.

Obenem instrumenti državne pomoči za pomoč v kmetijstvu, gospodarstvu in na podeželskih območjih⁹⁴ omogočajo višje najvišje stopnje intenzivnosti pomoči za naložbe v teh regijah in pomoč za tekoče poslovanje. Komisija je predlagala, da se v okviru trenutnega pregleda teh instrumentov ohranijo posebni pogoji za te regije⁹⁵. Da bi Komisija podprla razvoj kmetijstva in podeželja v najbolj oddaljenih regijah, bo sodelovala z državami članicami pri prilagajanju in posodabljanju obstoječih ukrepov, ki se financirajo iz programa POSEI, da bi dosegli bolj uravnotežen razvoj različnih kmetijskih sektorjev (tradicionalni izvozni sektor, sektor živinoreje in sektor diverzifikacije posevkov). Komisija je v razmerah ruske invazije na Ukrajino sprejela ukrepe za podporo najbolj prizadetim kmetijskim proizvajalcem⁹⁶. Glede na s tem povezano zvišanje cen hrane in tveganje motenj v preskrbi ter za zagotovitev prehranske varnosti so ti ukrepi vključevali predplačila kmetom, začasna pravila, ki omogočajo pomoč podjetjem, ki jih je prizadela kriza v agroživilskem sektorju⁹⁷, in prožnost pri uvozu krme.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- namenijo posebno pozornost kmetijskemu sektorju in sektorju razvoja podeželja najbolj oddaljenih regij pri spodbujanju zelenega, digitalnega in pravičnega prehoda, pri čemer se oprejo na prednosti in odpravijo ovire;
- spodbujajo diverzifikacijo, modernizacijo v kmetijstvu in večjo neodvisnost pri preskrbi s hrano, vlagajo v tehnologije, gospodarne z viri, ter poskrbijo za izpopolnjevanje/prekvalifikacijo kmetijskih delavcev.

Komisija bo:

- zagotovila, da so strateški načrti SKP držav članic v skladu z zahtevami iz uredbe o SKP in obravnavajo posebnosti najbolj oddaljenih regij ter da se v načrtih odražajo prednostne naloge EU v zvezi s spodbujanjem zelenega, digitalnega in pravičnega prehoda;
- sodelovala z zadevnimi državami članicami, da bi izboljšala njihovo načrtovanje programov POSEI in letna poročila o izvajanju ter zagotovila, da so ukrepi, financirani iz programa POSEI, skladni s strateškimi načrti SKP, na primer z okoljskimi in socialnimi cilji ter

⁹¹ Program možnosti za oddaljene in otoške regije; Uredba (EU) št. 228/2013.

⁹² Uvodna izjava 99 Uredbe (EU) 2021/2115.

⁹³ COM(2020) 846 final. SWD(2020) 379; SWD(2020) 374; SWD(2020) 398.

⁹⁴ Smernice Evropske unije o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za obdobje 2014–2020 (UL C 201, 1.7.2014, str. 1), kakor so bile podaljšane do 31. decembra 2022 (UL C 424, 8.12.2020, str. 30); Uredba Komisije (EU) št. 702/2014.

⁹⁵ [Javno posvetovanje o revidiranih pravilih o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu).

⁹⁶ COM(2022) 133 final.

⁹⁷ C(2022) 1890.

diverzifikacijo;

- spremljala izvajanje priporočil iz poročila POSEI za leto 2021⁹⁸, zlasti potrebe po pravični porazdelitvi podpore, spodbujanju trajnostnih kmetijskih praks, kakovosti proizvodov, diferenciaciji proizvodov in izmenjavi dobrih praks;
- v okviru dolgoročne vizije za podeželska območja analizirala kmetijstvo najbolj oddaljenih regij v okviru opazovalne skupine EU za podeželje in platforme za oživitev podeželja; izmenjavala znanje v okviru mreže SKP EU in preučila možnosti za sodelovanje;
- v okviru pristopa LEADER še naprej spodbujala lokalni razvoj in podpirala uvajanje inovacij in tehnologije v kmetijstvu, in sicer prek evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti;
- spodbujala prehod na višjo raven neodvisnosti pri preskrbi s hrano v najbolj oddaljenih regijah z obema instrumentoma SKP ob hkratnem zagotavljanju visokokakovostne hrane s trajnostnim kmetovanjem.

2.3 PRAVILNO RAVNANJE: SPODBUJANJE ZELENEGA IN DIGITALNEGA PREHODA

2.3.1 ZELENI PREHOD: NA POTI K TRAJNOSTNEMU GOSPODARSTVU

Cilj zelenega prehoda je doseči trajnostno, okolju prijazno in podnebno nevtravno preobrazbo družbe in gospodarstva v vseh politikah. Komisija se je v sporočilu o zelenem dogovoru⁹⁹ zavezala, da bo posebno pozornost namenila najbolj oddaljenim regijam, pri tem pa upoštevala njihovo dovzetnost za naravne nesreče ter njihovo edinstveno biotsko raznovrstnost in bogate obnovljive vire energije. Te regije so na dobri poti, da postanejo vzor na področju razvoja, pri čemer spoštujejo krožno gospodarstvo in podnebno nevtralnost ter vlagajo in ustvarjajo delovna mesta v zelenih in modrih rešitvah v sektorjih, kot so turizem, kmetijstvo in ribištvo. Udeleženci javnega posvetovanja so podnebje, biotsko raznovrstnost in okolje uvrstili med pet glavnih tem za ukrepanje EU v teh regijah.

Podnebni ukrepi

EU je zavezana doseganju ciljev Pariškega sporazuma, vključno s cilji prilagajanja, namenjenimi krepitvi odpornosti. Najbolj oddaljene regije so še posebej izpostavljene vplivom podnebnih sprememb, vključno z ekstremnimi vremenskimi dogodki, in potrebujejo prilagojene ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam. V zvezi s tem strategija za prilagajanje podnebnim spremembam iz leta 2021 določa izmenjavo znanja med temi regijami in njihovimi sosednjimi državami o rešitvah za prilagajanje podnebnim spremembam. Predlog Komisije za Socialni sklad za podnebje¹⁰⁰ predvideva, da bodo v socialnih načrtih za podnebje držav članic analizirani učinki sistema za trgovanje z emisijami na ranljive skupine ob upoštevanju posebnosti oddaljenih regij. Poleg tega lahko podpre cenovno dostopen promet z nizkimi emisijami na otoških in oddaljenih območjih.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- spodbujajo raziskave o podnebnih spremembah, na primer z razvojem inovativnih orodij za

⁹⁸ COM(2021) 765 final.

⁹⁹ COM(2019) 640 final.

¹⁰⁰ COM(2021) 568 final.

predvidevanje podnebnih dogodkov in izboljšanje znanja o vplivu podnebnih sprememb, pri tem pa izkoristijo možnosti v okviru skladov kohezijske politike in drugih programov EU, na primer LIFE in Obzorje Evropa;

- okrepijo sodelovanje s sosednjimi državami na področju podnebnih sprememb, preprečevanja tveganj in odpornosti, tudi v okviru programov Interreg;
- upoštevajo posebnosti najbolj oddaljenih regij v nacionalnih načrtih v okviru Socialnega sklada za podnebje EU in zaprosijo za sredstva v okviru sklada za inovacije;
- sodelujejo pri misiji EU Prilagajanje podnebnim spremembam in njenih priložnostih.

Komisija bo:

- spodbujala sodelovanje in raziskave o skupnih izzivih v okviru programa Obzorje Evropa ter podprla podnebne ukrepe v okviru programa LIFE; spodbujala izmenjave o podnebnih ukrepih med najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi sosedami v okviru ESRR;
- podprla ukrepe za preprečevanje tveganj in odpornost v zvezi z naravnimi nesrečami; spodbudila izmenjavo znanja med najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi sosednjimi državami;
- pomagala opredeliti prilagojene rešitve za revščino na področju mobilnosti, povezano z zvišanjem cen prevoza;
- še naprej ustrezno upoštevala najbolj oddaljene regije pri izvajanju Solidarnostnega sklada Evropske unije¹⁰¹.

Energija iz obnovljivih virov in energijska učinkovitost

Najbolj oddaljene regije so lahko zaradi svojih bogatih obnovljivih virov energije (sončne, vetrne, morske in geotermalne) vodilne pri prehodu na čisto energijo, s čimer lahko prispevajo k doseganju cilja EU glede podnebne nevtralnosti do leta 2050. Vendar se te regije za kritje večine svojih potreb po energiji še vedno zanašajo na uvoz fosilnih goriv, kar povzroča visoke emisije in stroške. Glede na visoke cene energije, ki zaradi trenutnih geopolitičnih napetosti še naraščajo, se tveganje energetske revščine povečuje. Države članice so v direktivi o energijski učinkovitosti¹⁰² pozvane, naj zmanjšajo energetske revščino in pri določanju ciljnih vrednosti za prihranke energije upoštevajo regionalne temperaturne razlike.

Več najbolj oddaljenih regij (npr. Kanarski otoki, Azori, Madeira in Reunion) uvaja inovativne rešitve za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, zlasti geotermalne, ki v nekaterih najbolj oddaljenih regijah že pokriva velik del povpraševanja po električni energiji. Naložbe v proizvodnjo in shranjevanje energije iz obnovljivih virov lahko povečajo energetske neodvisnosti najbolj oddaljenih regij in prispevajo k doseganju cilja podnebne nevtralnosti EU do leta 2050 ter ciljev zmanjšanja emisij in povečanja energije iz obnovljivih virov do leta 2030. Regulativni okvir EU spodbuja naložbe v čisto energijo in majhne, decentralizirane sisteme energije iz obnovljivih virov, tudi v sektorju ogrevanja in hlajenja¹⁰³. V strategiji za proizvodnjo

¹⁰¹ Izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz novembra 2021, skupno stališče držav članic in najbolj oddaljenih regij iz januarja 2022.

¹⁰² Direktiva 2012/27/EU.

¹⁰³ COM(2021) 557 final.

energije iz obnovljivih virov na morju¹⁰⁴ iz leta 2020 je poudarjen potencial najbolj oddaljenih regij kot pionirk na področju razogljičenja. Energetski prehod v najbolj oddaljenih regijah lahko podprejo skladi kohezijske politike, pobuda Čista energija za otoke EU, instrument Optimizirane nove energetske rešitve za otoke (NESOI) ter mehanizem za okrevanje in odpornost. Program LIFE lahko financira uvajanje tehnologije, nove poslovne modele ter s tem povezana znanja in spretnosti.

Komisija je v razmerah ruske invazije na Ukrajino predlagala načrt REPowerEU za obravnavanje energetske odvisnosti¹⁰⁵ in začasni okvir za krizno državno pomoč, ki omogoča podporo za kritje dodatnih stroškov zaradi zvišanja cen plina in električne energije¹⁰⁶.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- zagotovijo, da nacionalna/regionalna zakonodaja spodbuja energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost; upoštevajo položaj najbolj oddaljenih regij v nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih;
- zagotovijo ciljno usmerjeno podporo gospodinjstvom, ki jih je prizadela energetska revščina;
- vlagajo v energijo iz obnovljivih virov in energijsko učinkovitost s preučevanjem naravnih prednosti; podprejo najbolj oddaljene regije pri uporabi rešitev za energijo iz obnovljivih virov majhnega obsega na oddaljenih območjih, da se odpravi pomanjkanje energetske infrastrukture;
- vključijo razvoj energije iz obnovljivih virov na morju v pomorske prostorske načrte, kot je predvideno v strategiji za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov na morju;
- zagotovijo, da se najbolj oddaljene regije upoštevajo v podpornih ukrepih načrta REPowerEU.

Komisija bo:

- spodbujala raziskave na področju pametnih omrežij, shranjevanja energije, morske energije in energije iz obnovljivih virov;
- upoštevala posebnosti najbolj oddaljenih regij v strategiji EU za sončno energijo;
- spodbujala izmenjavo izkušenj na področju inovativnega upravljanja energije, na primer v okviru programa Interreg;
- zagotovila študijo o prehodu na čisto energijo na otokih EU, vključno z najbolj oddaljenimi regijami; podprla njihov energetski prehod v okviru pobude Čista energija za otoke EU in instrumenta NESOI.

Krožno gospodarstvo

Najbolj oddaljene regije imajo lahko zaradi svoje odvisnosti od uvoza virov, velike količine odpadkov zaradi turizma in izvoza odpadkov zelo velike koristi od rešitev krožnega gospodarstva. V tem okviru akcijski načrt za krožno gospodarstvo¹⁰⁷ iz leta 2020 spodbuja rešitve, prilagojene tem regijam. Večina najbolj oddaljenih regij je oblikovala akcijske načrte za krožno gospodarstvo, ki zajemajo trajnostno proizvodnjo in potrošnjo ter ravnanje z odpadki.

¹⁰⁴ COM(2021) 741 final.

¹⁰⁵ COM(2022) 108 final.

¹⁰⁶ C(2022) 1890 final.

¹⁰⁷ COM(2020) 98 final.

Sredstva EU lahko pomagajo: ESRR in ESS+ lahko podpreta infrastrukturo in usposabljanje; s programom LIFE se lahko financirajo različni projekti, na primer na področju ravnanja z odpadki, ESPRA pa lahko podpre zbiranje in obdelavo morskih odpadkov. V obdobju 2014–2020 je ESRR podprl projekte, na primer na Azorih za predelavo odpadkov z odlagališč, namenjene povečanju ponovne uporabe naravnih virov in dekontaminaciji tal.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- pospešijo prizadevanja na področju ravnanja z odpadki, zlasti v zvezi z izboljšanjem krožnosti pri ravnanju z biološkimi odpadki in njihovi predelavi ter zmanjšanju količine odpadkov s ponovno uporabo ali popravili; združijo in kombinirajo sredstva s finančnimi instrumenti ter uporabijo instrument v okviru pobude Green Assist;
- oblikujejo in izvajajo akcijske načrte za krožno gospodarstvo ter uporabijo program TAIEX-REGIO PEER 2 PEER za lažje skupno učenje z drugimi regionalnimi organi.

Komisija bo:

- pri predlogih za uskladitev sistemov ločenega zbiranja odpadkov, kot je predvideno v akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo, upoštevala posebnosti najbolj oddaljenih regij;
- podpirala učinkovito rabo virov in krožnost v teh regijah; spodbujala izmenjavo dobrih praks v okviru platforme deležnikov za krožno gospodarstvo.

2.3.2 SPODBUJANJE DIGITALNEGA PREHODA: OMOGOČANJE NOVIH PRILOŽNOSTI

Digitalizacija lahko poveže ljudi, storitve in podjetja ne glede na to, kje so, ter tako pomaga najbolj oddaljenim regijam pri premagovanju ovir zaradi oddaljenosti. Vizija digitalnega kompasa do leta 2030¹⁰⁸ za digitalno preobrazbo lahko usmerja prehod, vključno z uvajanjem digitalne infrastrukture ter razvojem digitalnih znanj in spretnosti.

Naložbe v digitalno infrastrukturo lahko podpre več skladov EU. Program Digitalna Evropa¹⁰⁹ krepi ključne digitalne zmogljivosti EU in poskuša prispevati k premostitvi digitalnega razkoraka med Evropo in najbolj oddaljenimi regijami. Delovni program evropskih vozlišč za digitalne inovacije za obdobje 2021–2023¹¹⁰ spodbuja države članice, naj obravnavajo digitalne potrebe svojih najbolj oddaljenih regij. Poleg tega lahko program IPE podpre trajnostno infrastrukturo in povezovanje omrežij: njegov digitalni delovni program za obdobje 2021–2025¹¹¹ lahko zagotovi podporo za podmorske kable in satelitsko povezljivost. ESRR bo še naprej prispeval k vključujoči digitalni družbi v teh regijah. V zvezi z digitalnimi znanji in spretnostmi želi EU z akcijskim načrtom za evropski steber socialnih pravic vsaj 80 % odraslih v EU opremiti z osnovnimi tovrstnimi znanji in spretnostmi. Namen sporočila o oblikovanju digitalne prihodnosti Evrope¹¹² in akcijskega načrta za digitalno izobraževanje je podpreti digitalno izobraževanje ter znanja in spretnosti. ESRR podpira razvoj znanj in spretnosti prek izobraževalne infrastrukture.

Poleg tega predlog programa EU za varno povezljivost¹¹³ vzpostavlja vesoljski sistem povezljivosti, da bi se vladnim uporabnikom po vsem svetu zagotovil dostop do varnih satelitskih komunikacijskih storitev, ki povezujejo uprave. Obenem vodilni vesoljski programi EU Copernicus, Galileo in EGNOS¹¹⁴ zagotavljajo zelo visokozmogljive podatke in storitve, ki lahko omogočijo digitalni prehod celotnih sektorjev gospodarstev najbolj oddaljenih regij, vključno s kmetijstvom in prometom. Vesoljski podatki EU so koristni tudi za službe civilne zaščite in spremljanje okolja. Najbolj oddaljene regije lahko izkoristijo orodja EU in nacionalna orodja, kot so strukturni in investicijski skladi ter nacionalni načrti za okrevanje in odpornost, pa tudi programa Obzorje Evropa in InvestEU ali pobuda za vesoljsko podjetništvo Cassini.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- upoštevajo potrebe najbolj oddaljenih regij pri imenovanju subjektov, ki kandidirajo za prvotno mrežo evropskih vozlišč za digitalne inovacije v skladu s programom Digitalna Evropa;
- izkoristijo priložnosti za financiranje digitalne infrastrukture in povezljivosti v okviru programa IPE (na primer podmorski kabli in satelitske povezave) ter programa Digitalna

¹⁰⁸ COM(2021) 118 final.

¹⁰⁹ Uredba (EU) 2021/694.

¹¹⁰ C(2021) 7911 final.

¹¹¹ C(2021) 9463 final.

¹¹² COM(2020) 67 final.

¹¹³ COM(2022) 57 final.

¹¹⁴ Storitve, ki se zagotavljajo v okviru EGNOS, bi morale do konca leta 2026 zajemati geografska ozemlja v Evropi, vključno z Azori, Kanarskimi otoki in Madeiro (Uredba (EU) 2021/696 o vzpostavitvi Vesoljskega programa Unije in ustanovitvi Agencije Evropske unije za vesoljski program).

Evropa;

- podprejo digitalna znanja in spretnosti v izobraževanju in usposabljanju, tako da izkoristijo vse možnosti financiranja EU¹¹⁵, vključno s spodbujanjem partnerstev za znanja in spretnosti v okviru pakta za znanja in spretnosti.

Komisija bo:

- analizirala uporabo digitalnih rešitev v najbolj oddaljenih regijah ter jim pomagala izkoristiti priložnosti in podporo v okviru programov EU, kot so predlagale najbolj oddaljene regije; preučila možnosti za podporo satelitskim omrežjem, da bi zagotovila povezljivost na vseh območjih;
- v sodelovanju z državami članicami predlagala dodatna vozlišča ali subjekte za kritje potreb najbolj oddaljenih regij, če prvotna mreža vozlišč za digitalne inovacije ne bo pokrivala njihovih digitalnih potreb;
- spodbujala izmenjavo informacij in dobrih praks; še naprej olajševala sodelovanje najbolj oddaljenih regij v mreži kompetenčnih uradov za širokopasovne povezave;
- spodbujala osnovno digitalno pismenost prek skladov in programov EU, kot sta Erasmus+ in ESS+, ter napredna digitalna znanja in spretnosti prek programa Digitalna Evropa;
- spodbujala uporabo vesoljskih podatkov, storitev in aplikacij EU, da bi se omogočila digitalizacija gospodarstev najbolj oddaljenih regij.

3. SODELOVANJE Z DRUGIMI EVROPSKIMI REGIJAMI, SOSEDNJIMI DRŽAVAMI IN ŠIRŠE

Interreg in sodelovanje z instrumentom Globalna Evropa ter instrumenti financiranja čezmorskih držav in ozemelj

Najbolj oddaljene regije glede na svojo lokacijo predstavljajo edinstveno prednost za zunanje odnose EU ter za izražanje naših interesov in vrednot. Zaradi njih je EU resnično globalna akterka. V skladu s strategijo povezljivosti Global Gateway je za gospodarski razvoj in regionalno povezovanje teh regij bistveno tudi sodelovanje s sosednjimi državami in ozemlji. Sodelujoči v javnem posvetovanju so tako sodelovanje izbrali kot eno od petih glavnih prednostnih nalog. Sporazum o partnerstvu med EU ter afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (AKP), ki se je začel izvajati leta 2021, spodbuja sodelovanje držav AKP s čezmorskimi državami in ozemlji ter najbolj oddaljenimi regijami, na primer na področju trgovine, energije, digitalizacije, podnebnih sprememb, okolja in turizma.

Vse najbolj oddaljene regije sodelujejo v programih Interreg za evropsko teritorialno sodelovanje, ki podpirajo sodelovanje med najbolj oddaljenimi regijami in sosednjimi državami ali ozemlji. Vendar sodelovanje ostaja omejeno zaradi regulativnih, upravnih, proračunskih in političnih vprašanj¹¹⁶. Komisija je poenostavila postopke, da bi olajšala sodelovanje: v obdobju 2021–2027 programi, ki se skupaj financirajo v okviru ESRR (najbolj oddaljene regije), instrumenta Globalna Evropa (tretje države) ali sklepa o pridružitvi čezmorskih držav in ozemelj (čezmorske države in ozemlja), sledijo enotnemu sklopu pravil. EU je poleg podpore sodelovanju z drugimi regijami EU, med drugim prek programa Interreg Europe, v okviru ESRR dodelila 281 milijonov EUR za podporo sodelovanju med najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi

¹¹⁵ EESO v mnenju ECO/567 poziva k ukrepom za zagotovitev digitalnega dostopa v najbolj oddaljenih regijah.

¹¹⁶ Nekaterne partnerske države programa Interreg za Indijski ocean otoka Mayotte ne priznavajo za najbolj oddaljeno francosko regijo.

sosestami ter 15 milijonov EUR za podporo sodelovanju med čezmorskimi državami in ozemlji ter drugimi partnerji, da bi olajšala skupne projekte, kot so univerzitetni študij, sodelovanje med bolnišnicami ali finančni instrumenti. Sodelovanje se lahko podpre tudi v okviru programa Obzorje Evropa ali LIFE.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- analizirajo priložnosti in premagajo ovire za regionalno sodelovanje v okviru novega specifičnega cilja Interreg za boljše upravljanje v okviru svojih programov Interreg;
- izkoristijo ESRR za sodelovanje z drugimi državami članicami, državami, ki niso članice EU, ali čezmorskimi državami in ozemlji¹¹⁷.

Komisija bo:

- olajšala izvajanje projektov, ki se skupaj financirajo v okviru ESRR, instrumenta Globalna Evropa in sklepa o pridružitvi čezmorskih držav, ob usklajevanju z upravičenci;
- opredelila priložnosti za regionalno sodelovanje in izzive po posameznih območjih, določila ključna področja za sodelovanje; razvila možnosti in podpirala sodelovanje; spodbudila izmenjave po posameznih območjih;
- upoštevala vlogo in posebnosti najbolj oddaljenih regij pri pregledu geografskih strategij; vključila te regije v mehanizme posvetovanja, kot so predlagale najbolj oddaljene regije.

Trgovina

Bližina najbolj oddaljenih regij državam, ki niso članice EU, ponuja priložnosti za trgovino in sodelovanje. Vendar se te regije srečujejo s konkurenco sosednjih držav, ki proizvajajo podobno blago z nižjimi stroški ob nižjih zdravstvenih, varnostnih in okoljskih standardih.

Komisija bo občutljive izdelke najbolj oddaljenih regij še naprej upoštevala pri pogajanjih o sporazumih o prosti trgovini, ocenjevanju njihovega učinka in sprejemanju ukrepov v primeru morebitnih negativnih učinkov, vključno z zaščitnimi klavzulami. V ocenah učinka na trajnostni razvoj, s katerimi so se podprla pogajanja o sporazumu o prosti trgovini med EU in Indonezijo ter o globalnem sporazumu z Mehiko, se že analizirajo interesi najbolj oddaljenih regij¹¹⁸. Sporazum med EU in Mercosurjem iz leta 2019 vključuje določbe za preprečevanje motenj na trgih teh regij, ki jih povzroča uvoz iz Mercosurja¹¹⁹. Hkrati se najbolj oddaljene regije spodbuja, naj izkoristijo priložnosti, ki jih ponujajo sporazumi o prosti trgovini, zlasti z državami v njihovi geografski regiji, da bi se vključile v globalne in regionalne vrednostne verige¹²⁰. Poleg tega je Komisija predlagala podaljšanje in izboljšanje zakonodaje EU, ki določa posebna davčna in carinska pravila izključno za najbolj oddaljene regije ter jo je sprejel Svet¹²¹.

Komisija poziva zadevne države članice, naj:

- vključijo najbolj oddaljene regije v oblikovanje svojega stališča o trgovinskih sporazumih;

¹¹⁷ V skladu s členom 63(4) Uredbe (EU) 2021/1060.

¹¹⁸ [Ocena učinka na trajnostni razvoj v podporo pogajanjem o sporazumu o prosti trgovini med Evropsko unijo in Republiko Indonezijo: končno poročilo \(ec.europa.eu\)](#); [Ocena učinka na trajnostni razvoj v podporo pogajanjem za posodobitev trgovinskega dela globalnega sporazuma z Mehiko \(ec.europa.eu\)](#).

¹¹⁹ [Trgovinski sporazum med EU in Mercosurjem: načelni dogovor \(ec.europa.eu\)](#).

¹²⁰ Glej tudi [sporočilo o pregledu trgovinske politike \(ec.europa.eu\)](#).

¹²¹ Sklepi Sveta (EU) 2020/1790, (EU) 2020/1791, (EU) 2020/1792, (EU) 2021/991; Uredba Sveta (EU) 2021/2048.

- opredelijo trgovinske priložnosti za najbolj oddaljene regije ter podprejo njihove trgovinske zmogljivosti in vključevanje v regionalne in globalne vrednostne verige.

Komisija bo:

- v okviru pogajanj o trgovinskih sporazumih še naprej upoštevala pomisleke najbolj oddaljenih regij v svojih ocenah učinka na trajnostni razvoj;
- dodatno povečala preglednost pri pogajanjih o sporazumih o prosti trgovini in njihovem izvajanju v najbolj oddaljenih regijah z zagotavljanjem sodelovanja njihovih deležnikov v dialogih s civilno družbo, posvetovanjih in svetovalnih skupinah, kot so predlagale najbolj oddaljene regije¹²²;
- v najbolj oddaljenih regijah obveščala in ozaveščala o možnostih obstoječega trgovinskega sporazuma med EU in tretjimi državami;
- promovirala novo službo za pomoč uporabnikom EU v zvezi s trgovino Access2Markets v najbolj oddaljenih regijah, da bi jim pomagala izkoristiti trgovinske sporazume in izvažati na trge zunaj EU.

Migracije

Nekatere najbolj oddaljene regije se srečujejo z močnim migracijskim pritiskom iz sosednjih držav, zlasti Kanarski otoki, Francoska Gvajana, Mayotte in Saint-Martin. Na Mayotte je samo v letu 2019 poskušalo vstopiti več kot 27 000 ljudi (kar znaša 10 % njegovega prebivalstva)¹²³, na Kanarske otoke¹²⁴ pa je leta 2021 prispelo več kot 23 000 ljudi. Ocenjuje se, da je 12 % prebivalstva Francoske Gvajane migrantov brez urejenega statusa. Potrebni so ustrezni in **prilagojeni ukrepi** za reševanje posebnih migracijskih izzivov v najbolj oddaljenih regijah, kar zadeva zagotavljanje na primer pogojev in postopkov za sprejem prosilcev za azil, upravljanje in nadzor meja ter vključevanje migrantov. Posebno pozornost je treba nameniti mladoletnikom brez spremstva.

Financiranje EU lahko podpre in dopolni regionalno in nacionalno financiranje na teh območjih. V skladu z uredbami EU o ustanovitvi Sklada za azil, migracije in vključevanje, Instrumenta za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko ter Sklada za notranjo varnost bi morale zadevne države članice zagotoviti, da njihove nacionalne strategije in programi v okviru teh skladov obravnavajo posebne izzive, s katerimi se najbolj oddaljene regije srečujejo pri upravljanju migracij¹²⁵. Poleg tega je cilj predlaganega pakta o migracijah in azilu¹²⁶ preprečiti nedovoljene migracije in zagotoviti azil tistim, ki ga potrebujejo.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- zagotovijo, da nacionalne strategije in programi v okviru Sklada za azil, migracije in vključevanje, Instrumenta za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko ter

¹²² Izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz novembra 2021 in kot so zahtevali tudi sodelujoči v javnem posvetovanju.

¹²³ Izjava za javnost francoskega ministrstva za notranje zadeve in ministra za čezmorska ozemlja z dne 11. februarja 2021.

¹²⁴ Vir: Euromed Rights in UNHCR.

¹²⁵ Uredba (EU) 2021/1147, uvodna izjava 64; Uredba (EU) 2021/1148, uvodna izjava 63; Uredba (EU) 2021/1149, uvodna izjava 58: v vseh je navedeno, da bi morale zadevne države članice zagotoviti, da se v njihovih nacionalnih programih obravnavajo posebni izzivi, s katerimi se srečujejo najbolj oddaljene regije.

¹²⁶ COM(2020) 609 final.

Sklada za notranjo varnost obravnavajo posebne izzive najbolj oddaljenih regij pri upravljanju migracij, kot je predvideno v uredbah o ustanovitvi teh skladov; zagotovijo sodelovanje pri izvajanju strategij in programov EU ter nacionalnih in regionalnih strategij in programov v zvezi z migracijami v najbolj oddaljenih regijah; določijo ustrezne pogoje za mladoletnike brez spremstva;

- dosežejo sinergije pri uporabi skladov EU za reševanje izzivov, s katerimi se najbolj oddaljene regije srečujejo pri upravljanju migracij, in v ta namen zagotovijo ustrezno financiranje;
- v oblikovanje in izvajanje takih programov vključijo regionalne organe in deležnike.

Komisija bo:

- spremljala uporabo partnerskega pristopa pri nacionalnem načrtovanju in izvajanju programov v okviru deljenega upravljanja za zagotovitev, da se v nacionalnih programih v okviru Sklada za azil, migracije in vključevanje, Instrumenta za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko ter Sklada za notranjo varnost obravnavajo posebni izzivi migracij v najbolj oddaljenih regijah in nastajajoče grožnje, s katerimi se srečujejo najbolj oddaljene regije;
- podpirala ozaveščanje o najbolj oddaljenih regijah ter spodbujala lokalne in regionalne organe, da izkoristijo možnosti, ki jih ponujajo skladi EU, za obravnavanje lokalnih vrzeli in potreb; spodbujala sinergije med različnimi skladi EU za obravnavanje migracijskih in varnostnih izzivov;
- spremljala migracijske razmere v najbolj oddaljenih regijah, ki so še posebej izpostavljene pritoku migrantov, in po potrebi podpirala države članice pri oblikovanju prilagojenih rešitev;
- uporabila delovne programe tematskih instrumentov v okviru Sklada za azil, migracije in vključevanje, Instrumenta za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko ter Sklada za notranjo varnost, da bi pomagala pri reševanju migracijskih izzivov teh regij, vključno s podpornimi ukrepi za mladoletnike brez spremstva.

4. OKREPLJENO PARTNERSTVO, DIALOG IN PODPORA

Vključevanje posebnosti najbolj oddaljenih regij ostaja prednostna naloga Komisije, da se zagotovi prilagoditev politik, zakonodaje, skladov in programov EU tem regijam, kot je določeno v členu 349 PDEU. Komisija je pri oblikovanju politik sistematično upoštevala pomisleke teh regij. Samo v letu 2021 je posebnosti teh regij upoštevala v skoraj 30 zakonodajnih predlogih, pobudah politik in delovnih programih, na primer v okviru programov Obzorje Evropa, IPE, LIFE, ESPRA, Erasmus+ in Digitalna Evropa. Smernice za boljše pravno urejanje¹²⁷ dodatno krepijo ocene teritorialnega učinka, da se oceni učinek zakonodajnih predlogov na določene regije, vključno z najbolj oddaljenimi regijami.

Najbolj oddaljene regije imajo lahko koristi od številnih novih priložnosti za podporo v okviru politik EU za pomoč pri oblikovanju, izvajanju in financiranju njihovih prilagojenih strategij regionalnega razvoja. Komisija se je zavezala, da bo tem regijam pomagala pri izvajanju potrebnih reform in naložb, izkoriščanju priložnosti in sinergij v programih EU ter izboljšanju upravne zmogljivosti, v ta namen pa uvaja svetovalno orodje. Organizira redna srečanja na

¹²⁷ COM(2021) 219 final.

visoki ravni in sestanke delovnih skupin z najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi državami članicami ter je zavezana krepitvi dialoga za boljše razumevanje skrbi ljudi, ki živijo v teh regijah, in ozaveščanje o politikah EU. Spodbujala je dialoge z državljani in informacijske točke Europe Direct v teh regijah.

Komisija spodbuja zadevne države članice in najbolj oddaljene regije, naj:

- skupaj razvijejo regionalne razvojne načrte za vsako najbolj oddaljeno regijo, v katerih se bodo obravnavale potrebe posameznih regij; opredelijo ozka grla in področja, na katerih so potrebne reforme; razvijejo posebna sredstva in primerjalne prednosti ter vlagajo vanje; določijo prednostne naloge in temu ustrezno dodelijo finančna sredstva;
- izkoristijo vse posebne priložnosti za najbolj oddaljene regije v okviru pobud politik in zakonodaje, programov in skladov EU;
- razvijejo splošno upravno zmogljivost, sodelujejo pri pobudah Komisije za krepitev upravne zmogljivosti¹²⁸; uporabijo tehnično pomoč za pripravo velikih projektov; uporabijo obstoječa orodja EU, na primer Jaspers¹²⁹; okrepijo zmogljivost za sodelovanje v konkurenčnih programih;
- uporabijo Instrument za tehnično podporo, da zaprosijo za podporo pri ključnih reformah, zlasti na področjih iz tega sporočila; zlasti so dobrodošle večregijske vloge, ki omogočajo ekonomijo obsega in izmenjavo dobrih praks;
- na lokalni ravni razširjajo informacije, ki jih Komisija zagotavlja o možnostih financiranja;
- razširijo zbiranje podatkov v najbolj oddaljenih regijah, da se zapolnijo obstoječe vrzeli v regionalni statistiki.

Komisija bo:

- uvedla svetovalna orodja za pomoč posameznim najbolj oddaljenim regijam na zahtevo, oblikovala regionalne razvojne načrte ter programe reform in naložb; omogočila sinergije med priložnostmi v okviru skladov in programov EU;
- spodbujala zahtevke najbolj oddaljenih regij za podporo iz Instrumenta za tehnično podporo za prilagojeno tehnično strokovno znanje za oblikovanje in izvajanje reform na različnih področjih politike; vzpostavila stike z najbolj oddaljenimi regijami pri vsakoletni uvedbi Instrumenta za tehnično podporo za posamezne države s pomočjo usklajevalnih organov;
- vzpostavila portal o priložnostih za najbolj oddaljene regije, da izkoristijo sredstva, programe in pobude politik EU; organizirala vrsto informativnih srečanj za te regije o programih in vodilnih pobudah EU, namenjenih malim in srednjim podjetjem, nevladnim organizacijam in javnosti;
- analizirala predloge najbolj oddaljenih regij in njihovih držav članic (izjava konference predsednikov najbolj oddaljenih regij iz leta 2021, dokument o skupnem stališču iz leta 2022) ter v zvezi z njimi ukrepala v delovni skupini za najbolj oddaljene regije;

¹²⁸ Na primer pilotni ukrep z OECD o okrepljenih prizadevanjih za krepitev upravnih zmogljivosti v začetni fazi, TAIEX-REGIO PEER 2 PEER, izkustvene skupnosti REGIO, okvir kompetenc, pakti integritete in programi usposabljanja za strokovnjake.

¹²⁹ [Skupna pomoč za podporo projektom v evropskih regijah \(JASPERS\) \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/jaspers/).

- s prilagojenim in lokalnim pristopom vključila posebnosti najbolj oddaljenih regij v pobude, zakonodajne predloge in programe, po potrebi z ocenami teritorialnega učinka;
- še naprej upoštevala posebnosti teh regij pri reviziji uredb in smernic o državni pomoči v vseh sektorjih, in sicer na podlagi obstoječih določb za te regije v zakonodaji EU o državni pomoči;
- podprla krepitev upravnih zmogljivosti, s tem povezanih časovnih načrtov in paktov integritete ter izmenjavo znanja med organi upravljanja z obstoječimi orodji¹³⁰; podprla zmogljivosti za sodelovanje v konkurenčnih programih;
- krepila komunikacijo in dialog z lokalnimi organi, civilno družbo, podjetji, javnostjo in mladimi, pri čemer se bo oprla na obstoječe strukture, vključno z dialogi z državljani;
- razvila strateško predvidevanje o tem, kako bodo ključni trendi vplivali na najbolj oddaljene regije, da bi ustrezno prilagodila politike, in spodbujala zbiranje podatkov za z dokazi podprto politiko.

¹³⁰ [TAIEX-REGIO PEER 2 PEER \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu) in izkustvene skupnosti.

SKLEPNA UGOTOVITEV

Ta prenovljena in okrepljena strategija za najbolj oddaljene regije dokazuje neomajno zavezanost Komisije razvoju in blaginji teh regij. Gre za institucionalno obveznost, kot je določena v členu 349 PDEU; politično nujnost, saj v teh regijah živi pet milijonov evropskih državljanov; gospodarsko potrebo zaradi neizkoriščenega potenciala v teh regijah, zlasti za zeleno gospodarstvo, in geostrateško naložbo, ki krepi vlogo teh regij kot vstopnih točk Evropske unije v preostali svet.

S tem, ko so ljudje postavljeni v središče te strategije in prihodnjih ukrepov, se zagotavlja tudi, da imajo vsi državljani EU, ne glede na to, kje so bili rojeni ali živijo, dostop do izobraževanja, usposabljanja, stanovanja, zdravstvenega varstva in osnovnih življenjskih pogojev. Gre za zagotovitev priložnosti mladim, da uresničijo svoj potencial.

V tem duhu so v tem sporočilu določene prednostne naloge za ukrepanje EU, da bi se podprla trajnostno okrevanje in rast v njenih najbolj oddaljenih regijah, s čimer bi se sprostil njihov potencial rasti in pomagala premostiti vrzel v kakovosti življenja med temi regijami in preostalo Unijo.

Čeprav je za to potrebna močna predanost na ravni EU, je v prvi vrsti nujno, da vsaka regija razvije svojo vizijo okrevanja in rasti. Kljub podobnostim so najbolj oddaljene regije EU heterogene, njihove razvojne vizije pa morajo biti prilagojene in oblikovane v tesnem sodelovanju z državami članicami v skladu z evropskimi prednostnimi nalogami, pri čemer je treba uporabljati načelo partnerstva in se posvetovati z vsemi sektorji družbe na teh ozemljih. Trajnostno okrevanje zahteva tudi določitev prednostnih nalog na nacionalni in regionalni ravni, politično voljo, reforme in upravne zmogljivosti.

Komisija se zavezuje, da bo v ta namen okrepila dialog in spodbujala individualizirano podporo. Še naprej bo v tesnem partnerstvu sodelovala z najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi državami članicami ter drugimi institucijami, zlasti Evropskim parlamentom in Svetom, da bi se posebnosti teh regij upoštevale v vseh ustreznih politikah EU. Močno bo okrepila prizadevanja za pomoč tem regijam, da bi unovčile svoje prednosti ter izkoristile priložnosti brez primere, ki jih ponujajo politike EU, enotni trg in finančno podporo za naložbe v svojo prihodnost.